

Heli Kettukangas

OPAS KUOPION KESKUSTAN NÄHTÄVYYKSIIN

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
Matkailun koulutusohjelma
Kevät 2012

Koulutusala Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	Koulutusohjelma Matkailun koulutusohjelma
Tekijä Heli Kettukangas	
Työn nimi Opas Kuopion keskustan nähtävyyksiin	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot	Ohjaajat Mika Pietarinen ja Pekka Oikarinen
	Toimeksiantaja
Aika Kevät 2012	Sivumäärä ja liitteet 49 + 26
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa kulttuurimatkailijan opas Kuopion Scandic-hotellille. Oppaan tarkoituksena on ennen kaikkea auttaa vastaanotossa työskenteleviä henkilöitä, sillä yksien kansien välistä löytyy useita erilaisia Kuopion keskustan alueen nähtävyyksiä. Hotellilta ei ennestään esi-merkiksi löydy sellaista opasta tai esitettä, jossa olisi esitetty Kuopion keskustan alueelta löytyviä patsaita tai muistomerkkejä.</p> <p>Opinnäytetyöni teoriaosuus käsittelee matkailun vetovoimatekijöitä sekä erilaisia matkailijatyyppejä. Tämän lisäksi olen tutustunut myös oppaiden historiaan sekä pohtinut, millainen olisi hyvä opas. Koska opas käsittelee Kuopion keskustan alueelta löytyviä nähtävyyksiä, olen tutustunut jonkin verran Kuopion kaupungin historiaan sekä tämän lisäksi myös nykypäivään. Tämän lisäksi olen käsitellyn oppaan sekä opinnäytetyön aikana kokemaani kirjoitusprosessia. Opinnäytetyössäni käytetty teoriapohja perustuu pääosin kirjalliseen aineistoon, kun taas opinnäytetyön varsinainen tuotos eli itse opas on koottu pääasiassa Internet-lähteiden avulla.</p> <p>Oppaaseen olen koonnut yhteensä 24 Kuopion keskustan alueelta löytyvää nähtävyyttä, joihin kuuluu veistoksia, muistomerkkejä, kirkkoja, museoita sekä muutama muu näkemisen arvoinen rakennus. Opas sisältää jokaisesta nähtävyydestä itse ottamani kuvan tai kuvia, sekä jonkin verran perustietoa. Tämän lisäksi oppaan alkupuolelta löytyy erillinen kartta, johon kaikki oppaassa käsitellyt nähtävyydet on merkitty.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	Matkailun vetovoimatekijät, matkailijatyypit, Kuopion historia ja nähtävyydet
Säilytyspaikka	☒ Verkkokirjasto Theseus ☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Tourism	Degree Programme Tourism
Author Heli Kettukangas	
Title Guide to Cultural Attractions in Kuopio	
Optional Professional Studies	Instructor Mika Pietarinen and Pekka Oikarinen
	Commissioned by
Date Spring 2012	Total Number of Pages and Appendices 49 + 26
<p>The purpose of this thesis was to make a guide about Kuopio's cultural attractions. This guide will be used in hotel Scandic Kuopio to help people who are working at the hotel's reception.</p> <p>The theory part of this thesis handles attractions, tourist types, the history of different kinds of guide-books and the kind of elements that make a good guidebook. The thesis was to handle cultural attractions in the centre of Kuopio so Kuopio's history and present-day information had to be familiarised with.</p> <p>The author's experiences in the writing process were also included. The theory part consisted mainly of written literature and the guide itself was made mainly via internet sources.</p> <p>In the guide 24 attractions around Kuopio's centre were included, such as statues, memorials, churches, museums and important buildings. From these attractions pictures and basic information were put on the guide. Furthermore, on the first pages of the guide there is map where attractions are marked.</p>	
Language of Thesis Finnish	
Keywords	Attractions, tourist types, attractions in Kuopio, history of Kuopio
Deposited at	☒ Electronic library Theseus ☒ Library of Kajaani University of Applied Sciences

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 MATKAILUN VETOVOIMATEKIJÄT	2
2.1 Kohteen vetovoimatekijät eli attraktiot	4
2.2 Luontoon perustuva vetovoima	6
2.3 Kulttuuriin perustuva vetovoima	7
2.4 Suomen vetovoimaisuus	12
3 KUOPIO ENNEN JA NYT	15
3.1 Kuopion historiaa	15
3.1.1 Liikenneyhteyksien ratkaiseva paraneminen	17
3.1.2 Kuopiolainen kulttuurielämä	17
3.1.3 Yliopisto muutti Kuopion elämää ratkaisevasti	18
3.2 Kuopion vetovoimaisuus	19
3.2.1 Puijon matkailualue	20
3.2.2 Aktiviteetit	20
3.2.3 Teatteri, musiikki ja muut tapahtumat	21
3.2.4 Museot ja taide	22
3.2.5 Kirkot	22
4 MATKAILIJATYYPIÄ	23
4.1 Matkailijoiden segmentointi	24
4.2 Matkailijoiden luokittelu ulkoisten ominaisuuksien mukaan	25
4.3 Matkailijoiden luokittelu tarpeiden ja motivaatioiden mukaan	26
4.4 Psykograafiset matkailijatyypit	28
5 TIETOA ERILAISISTA OPPIAISTA	30
5.1 Opaskirjojen historia	30
5.2 Oppaan laatiminen	32
5.2.1 Kirjaintypografian valinta	34
5.2.2 Tekstin ja kuvan yhdistäminen	35
5.2.3 Hyvä opas koostuu useista eri tekijöistä	35
6 OPPIAAN TOTEUTTAMINEN	37

6.1 Suunnittelu- ja ideointivaihe	37
6.2 Prosessina oppaan kirjoittaminen	39
6.3 Oppaan kokoaminen	42
7 POHDINTA	44
LÄHTEET	46
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Aiheen opinnäytetyötäni varten löysin lopulta melko helpolla tavalla. Syksyn 2010 alkupuolella minulla ei ollut minkäänlaista tietoa siitä, mistä aiheesta haluan tehdä opinnäytetyöni. Tiedossa minulla oli se, että olen keväällä menossa työharjoitteluun hotelliin ja halusin tehdä jollain tavalla työharjoitteluuni liittyvän opinnäytetyön. Perinteiset hotelleihin tehtävät opinnäytetyöt, kuten perehdytyskansio tai asiakastyytyväisyyskysely, eivät kuitenkaan minua kiinnostaneet. Lopulta sain idean tähän opinnäytetyöhöni loppusyksystä käydyssä kehityskeskustelussa.

Entinen meidän koulumme opiskelija, Jenni Partanen, on tehnyt samanlaisesta aiheesta myös opinnäytetyön syksyllä 2009 ja sen ohessa oppaan Kajaanin Scandiciin. Koska itse olin menossa työharjoitteluun Kuopion Scandiciin, tällainen idea kuulosti minusta oikeinkin hyvältä, sillä hotellista minulle ei varsinaista aihetta opinnäytetyölle annettu. Suurin motivaation lähde tätä opinnäytetyötä ajatellessa oli ehkä se, etten ole kotoisin Kuopiosta, ja näin ollen opinnäytetyötä tehdessäni minun olisi hyvä tilaisuus tutustua paremmin Kuopion kaupunkiin, historiaan sekä sieltä löytyviin nähtävyyksiin.

Opinnäytetyöni teoriapohja koostuu matkailun vetovoimatekijöistä, joihin kuuluu erilaiset attraktiot sekä luontoon ja kulttuuriin perustuva vetovoima. Tutustun myös erilaisiin matkailijatyyppeihin ja matkailijaryhmiin. Olen hankkinut myös tietoa erilaisista oppaista sekä tietoa oppaiden historiasta. Opinnäytetyöni aiheena on opas Kuopion keskustan kulttuurinähtävyyksiin, ja näin ollen olen tutustunut myös Kuopion historiaan sekä jonkin verran myös nykypäivän Kuopioon.

Litteenä olevaan oppaaseen olen koonnut erilaisia veistoksia ja muistomerkkejä Kuopion keskustan alueelta. Veistoksien ja muistomerkkien lisäksi oppaasta löytyy tietoa myös muutamasta muusta merkittävästä kulttuurikohteesta, kuten museoista sekä kirkoista. Oppaasta löytyy kuva ja pientä informaatiota jokaisesta kohteesta sekä kartta, johon kaikki kohteet on merkitty. Suurimman osan kohteista olen itse kuvannut toukokuussa 2011, mutta muutama kuva on otettu myös marraskuussa 2011. Tietoa nähtävyyksistä, etenkin veistoksista ja muistomerkeistä, löysin ennen kaikkea Internet-lähteiden avulla.

2 MATKAILUN VETOVOIMATEKIJÄT

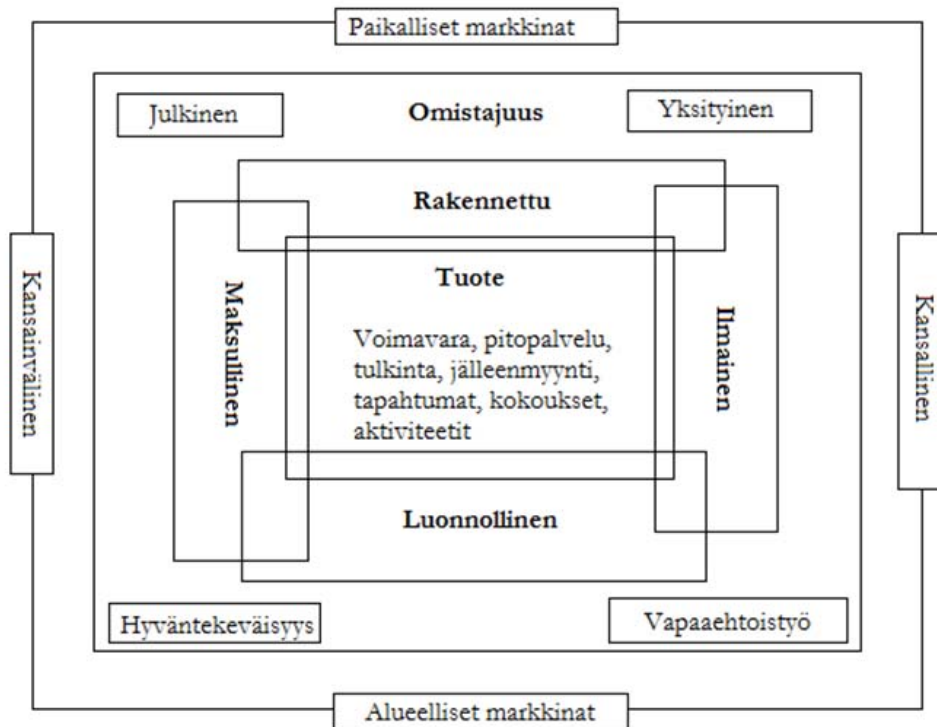
Matkailun perustana voidaan pitää kohdealueen vetovoimatekijöitä. Karkeasti jaoteltuna vetovoimatekijät voidaan jakaa luonnonvetovoimaan, kulttuurivetovoimaan sekä ihmisten itse tekemiin tai järjestämiin attraktioihin. (Aho 1994, 49.)

Matkailukohteiden sekä alueiden tutkimuksessa vetovoimaa pidetään keskeisenä käsitteenä, sillä vetovoimatekijöistä hahmottuu sekä kohteen tai alueen imago että myös tuotekuva, jolla kohdetta markkinoidaan tuleville matkailijasegmenteille (Aho 1994, 22). Vetovoimatekijät ovat niitä asioita tai ominaisuuksia, joista eri matkakohteiden vetovoimaisuus lopulta muodostuu. Vetovoimatekijöitä voivat olla yhtä hyvin luonto ja maisema kuin myös ilmasto, paikallinen kulttuuri, hintataso tai alueen saavutettavuus. (Aho & Ilola 1995, 54.) Vetovoima perustuu yleensä joko konkreettiseen tai abstraktiseen vetovoimatekijään, mutta joskus ne voivat esiintyä kohteessa myös yhtä aikaa. Käsitteenä matkailun vetovoima on epämääräinen sekä sisällöltään melko laaja-alainen. (Hemmi & Vuoristo 1993, 82.)

Tietyn matkailualueen tai -kohteen vetovoimatekijät eivät ole koskaan syntyneet tyhjästä. Muodostuakseen vetovoimaiseksi matkailualueeksi tai -kohteeksi alueelta täytyy löytyä tekijöitä, jotka edistävät toisaalta matkailua, mutta toisaalta nämä tekijät eivät saa rajoittaa matkailua liian paljon. (Aho & Ilola 1995, 106.)

Matkailualueet koostuvat yleisesti ottaen kuitenkin vetovoimaisista luonnon- sekä kulttuuriympäristöistä, jotka on tuotteistettu eli otettu matkailukäyttöön luomalla samaan aikaan matkailuun tarvittavat palvelut, kuten majoitus-, ravitsemus- ja ohjelmapalvelut. Joissakin tapauksissa myös kohteen tai alueen palveluvarustusta voidaan pitää eräänlaisena attraktiona. Matkailualueen vetovoimaisuutta voidaan pitää eräänlaisena kokonaisuutena, johon vaikuttaa luontoon ja kulttuuriin perustuvan vetovoiman lisäksi myös palvelujen laatu sekä omaleimainen ilme. (Vesterinen & Vuoristo 2001, 15.)

Myös eri kohteista löytyviä nähtävyyksiä voidaan pitää eräänlaisena vetovoimatekijänä. Nähtävyyksien rooli on elintärkeässä osassa, kun mietitään sekä matkailukohteiden menestymistä että kehitystä. (Fyall, Garrod, Leask & Wanhill 2008, 2.) Nähtävyydet voidaan luokitella usealla eri tavalla, ja alla oleva kuvio 1 havainnollistaa yhden tavan luokitella matkailukohteista löytyviä nähtävyyksiä ja vetovoimaisia kohteita.

Kuvio 1. Nähtävyyksien luokittelu (Fyall ym. 2008, 4).

Kuvion keskeltä löytyvät ne ydintuotteet, joita nähtävyydet tarjoavat ja jotka pääasiassa keskittyvät niihin voimavaroihin, jotka houkuttelevat matkailijoita puoleensa. Seuraava vaihe luokittelee nähtävyyksien luonnollisuutta eli ennen kaikkea sitä, onko kyseessä luonnonnähtävyys vai ihmisen itsensä rakentama nähtävyys. Tässä vaiheessa tarkastellaan myös sitä, onko nähtävyys ilmainen vai maksullinen. Kolmannessa vaiheessa tarkastellaan sitä, kuka tai ketkä nähtävyyden omistaa. Nähtävyys voi olla joko yksityisen henkilön omistama tai julkinen, kuten vaikkapa valtion tai jonkin kaupungin omistama. Nähtävyyttä voidaan pitää myös joissain tapauksissa pystyssä hyväntekeväisyyden tai vapaaehtoistyön avulla. Neljännessä vaiheessa tarkastellaan sitä, onko nähtävyys kansainvälinen vai kansallinen ja markkinoidaanko sitä paikallisesti vai alueellisesti. (Fyall ym. 2008, 4 - 7.)

Monissa matkakohteissa ympäri maailman juuri nähtävyydet ja niiden vetovoima ovat niitä tekijöitä, jotka tarjoavat matkailijoille syyn tulla vierailemaan juuri tähän tiettyyn kohteeseen (Cooper, Fletcher, Fyall, Gilbert & Wanhill 2005, 345). Kaikki maat eivät kuitenkaan ole matkailullisesti vetovoimaisia, ja potentiaalisen matkailumaan kehittymisen perusedellytyksinä voidaan pitääkin luontaista luonnon vetovoimaa, kulttuurivetovoimaa, riittävää taloudellista kehittyneisyyttä, poliittista vakiintuneisuutta ja turvallisuutta, kohtuullisia ja turvallisia terveysoloja sekä luonnonkatastrofien vähäistä määrää tai niiden puuttumista. (Vesterinen & Vuoristo 2001, 14.)

Yksittäisen matkailumaan aluerakennetta tarkasteltaessa on huomattavissa, että kaikilla matkailumuodoilla on oma asemansa alueen rakenteessa. Jokin alue voi esimerkiksi olla hyvinkin monipuolinen, kun taas joku toinen alue voi olla erikoistunut johonkin tiettyyn toimintaan, kuten vaikkapa kokous- ja kongressimatkailuun. Kun tarkastellaan yksittäistä matkailumaata, esimerkiksi Suomea, tärkeimpänä asiana voidaan pitää sitä, missä määrin kyseinen maa pystyy vastaamaan sekä kotimaassa että kotimaan rajojen ulkopuolella syntyneeseen matkailukysyntään. (Vesterinen & Vuoristo 2001, 14.)

Matkailullinen vetovoima voi olla joko ilmitullutta tai piilevää. Toteutunut matkailu on peräisin ilmitulleesta vetovoimasta, kun taas piilevä vetovoima tarkoittaa matkailullisen kehittämispotentiaalin olemassaoloa. Oli kyseessä sitten uusi tai vanha matkakohde, perinteisimpinä matkailullisen vetovoiman esiintuomisen muotoina voidaan pitää esimerkiksi matkaesitteitä sekä lehti-ilmoituksia. (Aho 1994, 171.) Viime vuosien aikana myös uudenlaiset markkinointi- ja mainontakanavat ovat lisänneet suosiotaan. Matkailullista vetovoimaa tuodaan esiin televisiossa sekä mainosten että myös erilaisten matkailuohjelmien muodossa. Suomessa toimivista matkanjärjestäjistä esimerkiksi Finnmatkat ja Aurinkomatkat suosivat mainoksia, kun taas esimerkiksi Detur on tunnettu televisiosarjasta Matkaoppaat. Tänä päivänä myös sosiaalinen media on olennainen osa matkailullisen vetovoiman markkinointia sekä mainontaa.

2.1 Kohteen vetovoimatekijät eli attraktiot

Kunkin alueen matkailullinen vetovoima muodostuu erilaisista matkailullisista vetovoimatekijöistä eli attraktioista. Attraktioilla tarkoitetaan johonkin paikkaan tai aikakauteen sidoksissa olevia vetovoimatekijöitä, jotka on tuotteistettu. Tällaisia voivat olla esimerkiksi yksittäiset

nähtävyydet sekä tapahtumat. Yleensä matkailijoita kiinnostaa ennen kaikkea ominaisuudet, jotka yleisesti ottaen liittyvät joko luontoon tai kulttuuriin. Attraktiot voivat olla joko aktiivisia tai passiivisia riippuen siitä, missä määrin matkailija itse osallistuu tietyn matkailuelämyksen saavuttamiseen. Aktiivisena attraktiona voidaan pitää esimerkiksi vaikka koskenlaskua, jossa matkailija itse on olennainen osa mahdollista elämystä. (Vesterinen & Vuoristo 2001, 15.)

Attraktioita voidaan luokitella monin eri tavoin. Erikseen voidaan puhua esimerkiksi vaikka kohde- ja tapahtuma-attraktioista. Kohdeattraktiossa matkailijoita vetää puoleensa joku tietty alue tai paikka, kuten Järvi-Suomi tai Vuokatti. Tapahtuma-attraktioihin taas kuuluvat esimerkiksi erilaiset festivaalit, urheilukilpailut tai konferenssit. Kun kohde- sekä tapahtuma-attraktiot limittyvät toisiinsa, kohteen vetovoima kasvaa entisestään. (Aho 1994, 39.)

Attraktioita voidaan luokitella myös sen perusteella, mistä asti attraktiot kykenevät vetämään turisteja puoleensa. Tällöin on mahdollista erottaa toisistaan paikalliset ja maakunnalliset attraktiot, kansalliset attraktiot sekä kansainväliset attraktiot. Useimmiten eri luokat ovat ainakin osittain päällekkäisiä eli attraktioiden käyttäjäkunta muodostuu samaan aikaan sekä kotimaasta että ulkomailta peräisin olevista matkailijoista. (Aho 1994, 39.)

Koostumuksensa mukaan attraktiot houkuttelevat matkailijoita eri tavoin, mikä näkyy sekä kävijöiden määränä että toisaalta myös vaihtelevina matkailijatyyppinä. Esimerkiksi Koli on sekä samanaikaisesti kansallismaisema, yleinen maisemakohde että myös laskettelukeskus. Tällaiset monipuoliset kohteet voidaankin olettaa vilkkaiksi, erilaisten väestöryhmien suosimiksi kohteiksi. (Aho & Ilola 1995, 123.) Attraktioita löytyy maailmasta paljon, ja ne ovat luonteeltaan hyvinkin erilaisia. Käsitettä attraktio on esimerkiksi yritetty rajata sen ulottuvuuksien mukaan kolmeen eri ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat ympäristöä kuvaavat ominaisuudet sekä niiden luonto- ja ihmiskeskeisyys. (Hemmi & Vuoristo 1993, 82.)

Toisena ryhmänä voidaan pitää systeemi- ja organisoitumispiirteitä, joihin kuuluu esimerkiksi alueellinen organisoituminen sekä yksilöllisyys. Tässä ryhmässä attraktiot voidaan ryhmitellä esimerkiksi niiden suuruuden, tilan, majoitus- ja ravintolakapasiteetin, sijaintityypin, kasvun sekä erilaisten matkailumuotojen perusteella. Voidaan ajatella, että asteikon toisesta päästä löytyy syrjäinen kylä, jossa ei ole järjestettyä matkailua ja ainoat paikassa käyvät matkailijat ovat sinne jostain syystä eksyneet. Toisesta ääripäästä löytyykin sitten massaturismia palvele-

va keskittymä. Kolmanteen ryhmään kuuluvat kokemuksiin ja elämyksiin liittyvät ominaisuudet, jotka ovat yhteydessä turvallisuuteen ja erilaisiin riskitekijöihin. Tähän ryhmään voisi kuulua esimerkiksi henkiinjäämiskurssi tai lumiluolavaellus. (Hemmi & Vuoristo 1993, 82.)

Eri alueiden vetovoimaa voidaan arvioida ja analysoida muun muassa erilaisilla indikaattoreilla. Arvioinnissa voidaan käyttää matemaattisia menetelmiä, joita ovat aritmeettiset menetelmät sekä monimuuttujamenetelmät. Näiden lisäksi alueen vetovoimaisuudesta voidaan saada käsitys esimerkiksi yksinkertaisella kuvauksella, jonka avulla tehdään matkailijahaastattelu tai kysely. Kyselyn avulla saadaan tietoa ja käsityksiä esimerkiksi maisemista, kulttuurista sekä palveluista. (Hemmi & Vuoristo 1993, 83.)

2.2 Luontoon perustuva vetovoima

Voidaan sanoa, että maapallon luonnonmaantieteelliset vyöhykkeet ovat sekä matkailumaantieteellisen aluerakenteen että koko matkailun perusta ja pohja. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että luonnonympäristö on monella tapaa se ratkaiseva vetovoimatekijä. (Vuoristo 2002, 54.) Luonnon vetovoima perustuu esteettiseen vetovoimaan eli maisemallisiin elämyksiin, mutta toisaalta taas se perustuu vapaa-ajan aktiviteetteihin. Luonnonympäristö voi useimmiten olla matkailun salliva, vaikkei se olisikaan niin selvästi erottuva vetovoimatekijä. (Hemmi & Vuoristo 1993, 76.)

Lähes kaikki luonnonmaantieteellisen ympäristön elementit vaikuttavat matkailuun ja matkailun kehitykseen. Tärkeimpinä elementteinä voidaan pitää yleistä matemaattis-maantieteellistä sijaintia, ilmastoa, kasvillisuutta ja elämistöä, korkokuvaa sekä vesistöjä. Näistä elementeistä esimerkiksi matemaattis-maantieteelliset vyöhykkeet muodostavat maapallon suuraluejaon. Kohteen yleissijainti määräytyy siten lämpö- ja valaistusvyöhykkeiden mukaan. (Vuoristo 2002, 54 - 55.)

Yleisesti ottaen ilmastovyöhykkeet jaetaan kuuteen vyöhykkeeseen, joita ovat esimerkiksi lauhkea ja kylmä vyöhyke. Kun tarkastellaan matkailun kokonaiskuvaa, ilmastovyöhykkeiden ohella täytyy tarkastella myös merten ja suurten vesialueiden jakaumaa sekä korkokuvaa, jotka ovat ilmastotyyppien taustatekijöitä. Ilmaston matkailullinen vetovoima on riippuvainen ennen kaikkea lämpötiloista ja sateisuudesta. Voidaankin määritellä, että olemassa on kahta

eri tyyppistä matkailulle suotuisaa ilmasto, jotka ovat lämpimän ja vähäsateisen vuodenajan ilmasto sekä kylmän ja lumisen vuodenajan ilmasto. (Vuoristo 2002, 55.)

Luonnonmaantieteellisistä vyöhykkeistä erityisen vetovoimaisina esiin nousevat subtrooppiset alueet sekä joidenkin ilmastovyöhykkeiden vuoristot. Käytännöllisesti katsoen suurimmalta osalta maapallon alueista kuitenkin puuttuu sellaisia piirteitä, jotka olisivat tärkeitä alueen matkailullisen vetovoiman kannalta. (Vuoristo 2002, 59.)

Matkailullisen vetovoiman yhtenä peruselementtinä voidaan pitää vettä, sillä vesi on matkailun raaka-ainetta monessakin suhteessa. Vettä voidaan pitää joukkomatkailemisen sekä risteilymatkailun perusedellytyksenä, sillä meret, järvet sekä joet mahdollistavat monenlaiset matkailuun liitettävät vesilajit, kuten esimerkiksi veneilyn, koskenlaskun ja lainelautailun. Parhaat matkailuedellytykset löytyvät usein lämpimien merien rannikoilta sekä saaristoista. (Vuoristo 2002, 61.)

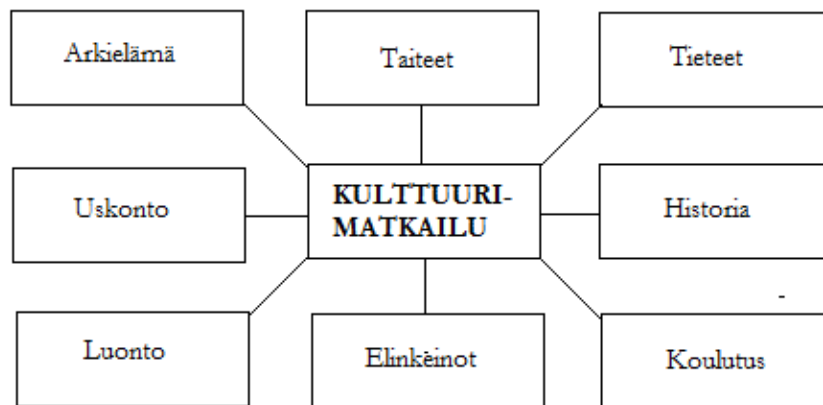
2.3 Kulttuuriin perustuva vetovoima

Kulttuurivetovoimalla tarkoitetaan niitä kohteelta löytyviä ominaisuuksia, joista kulttuurin perässä matkailevat ihmiset ovat kiinnostuneita (Hemmi 1993, 49 - 50). Perinne- ja kulttuurimatkaileminen viittaa siihen matkailuteollisuuden osa-alueeseen, joka painottaa ennen kaikkea nähtävyyksiä, jotka ovat muodostuneet perinteen sekä kulttuurin ympärille. Tähän ryhmään kuuluvat kohteet ovat vaihtelevia ja moninaisia, ja siihen kuuluu muun muassa erilaiset näytökset ja esitykset, kuten musikaalit, erityyiset museot, kilpailut sekä arkeologiset kohteet. Jotkut matkailijat saattavat matkustaa johonkin kohteeseen jonkin tietyn kulttuuriin liittyvän nähtävyyden tai kohteen takia tai vaikkapa vain kuullakseen jonkun erityisen musiikkiesityksen. (Leslie & Sigala 2005, 5.)

Perinnematkaileminen on matkailua, jossa perinne on matkailutuotteen ydin ja jota voidaan pitää matkailutuotteen keskeisimpänä sisältönä. Perinnematkailemisen avulla voidaan käyttää sekä aineellisia että aineettomia elementtejä. Perinteisimpinä historiaan liittyvinä matkailukohteina voidaan pitää museoita, joissa esitellään paikallista, alueellista tai kansallista esineistöä, historiaa sekä sen vaiheita. Historiapainotteisiin ohjelmatuotteisiin ja -palveluihin liittyy olennaisena osana opastus, joka on useimmiten halutun teeman mukaista. (Lackman & Verhelä 2003, 168.)

Kulttuurin monimuotoisuus sekä monialaisuus mahdollistavat matkailupalveluiden kehittäjälle ehtymättömän määrän erilaisia aiheita ja teemoja, joiden ympärille matkailutuotteita voidaan kehittää. Kulttuurimatkailuun liittyviä tuotteita on esimerkiksi kehitetty joko elämäntapojen ja sosiaalisten aktiviteettien ympärille tai vastaavasti varsinaisten esineiden, käsitöiden sekä taide-esineiden ympärille. Matkailun edistämiskeskuksen mukaan kulttuurimatkailua on kaikki matkustus, jonka motivaationa on halu havainnoida eri matkakohteiden kulttuuriin perustuvia voimavaroja sekä oppia niistä tai osallistua niihin. Tällaisia kulttuuriin perustuvia voimavaroja voi olla mikä tahansa paikka, rakenne, ihmiskäden aikaansaannos tai tapahtuma, jonka kokemus lisää kävijän arvostusta alueen alkuperään, tapoihin, makuihin tottumuksiin sekä taitoihin. (Lackman & Verhelä 2003, 162.)

Yleensä kulttuurimatkailun määrittelyssä järkevämpää on lähteä liikkeelle siitä, mitkä ominaisuudet ovat maan, alueen tai paikkakunnan kulttuuritarjonnassa niitä tekijöitä, jotka houkuttelevat matkailijoita luoksensa. Alla oleva kuvio 2 havainnollistaa ne pääkohdat, jotka ovat enemmän tai vähemmän sidoksissa kulttuurimatkailuun.

Kuvio 2. Kulttuurimatkailu (Lackman & Verhelä 2003, 161).

Matkailu tarvitsee vetovoimatekijöitä, jotka erikoisuudellaan sekä eksoottisuudellaan poikkeavat tai puuttuvat potentiaalisten asiakkaiden elämästä. Urbanin ja teollisen ympäristön ihmisille luonto sekä esiteollinen kulttuuri tarjoavat mahdollisuudet uusien elämyksien ja kokemusten saavuttamiseksi. Kehitysmailla sekä teollisuusmaiden kehitysalueille on tyypillistä, että matkailukohteeksi aiottu alue tai yhteisö saa teemakseen joko menneisyyden tai luonnon. (Petrisalo 2001, 38.)

Kulttuuri voidaan pitää eräänlaisena voimavarana, jota matkailuteollisuus työstää sekä hyödyntää omista tarkoituseristä riippuen. Hyödyntämisen kohteita voi olla niin korkea- kuin kansankulttuuri, mutta toisaalta myös etnisten ja paikallisten ryhmien elämäntavat. Kulttuuriryhteisöt käyttävät puolestaan myös hyödyksi matkailua ja ennen kaikkea sen työllistäviä mahdollisuuksia. Tämän avulla erilaiset yhteisöt voivat vaivattomasti sopeuttaa itseään muuttuviin yhteiskunnallisiin oloihin. (Petrisalo 2001, 60.)

Kulttuurit ovat sekoittuneet toisiinsa vuosituhansien aikana, mutta silti on mahdollista erottaa vielä tänäkin päivänä seitsemän erilaista kulttuuripiiriä, jotka ovat länsimainen, islamilainen, intialainen, kaakkoisaasialainen, itäaasialainen, keskiafrikkalainen sekä eteläisen Tyynenmeren kulttuuripiiri. (Vuoristo 2002, 63.) Vuosien saatossa sekä taloudelliset että poliittiset olot ovat vaikuttaneet siihen, miten suorkulttuurialueet korostuvat matkailun saralla (Hemmi & Vuoristo 1993, 80).

Kulttuuriin perustuvaa vetovoimaa voidaan ryhmitellä tietyllä tavalla ja se voidaan jakaa viiteen erilaiseen ryhmään, jotka ovat esihistorialliset kohteet, historialliset kohteet, nykyarkkitehtuuri, erityiskulttuurit sekä kulttuuritapahtumat (Hemmi 1993, 50). Lackmanin ja Verhelän (2003, 162) mukaan kulttuurimatkailun palveluiksi voidaan lukea ainakin seuraavat kokonaisuudet:

- o korkeakulttuuri eli taide, musiikki
- o tiede ja tekniikka
- o uskonto
- o arkkitehtuuri
- o historia
- o arkeologia
- o koulutukselliset järjestelmät
- o vaatteet ja asusteet
- o vapaa-ajan aktiviteetit
- o kieli
- o ruoka ja juoma
- o perinteet, tarinat ja myytit

- o elämäntapa eli ihmisten asumiseen, tapoihin, työntekoon, harrastuksiin, kansantaiteeseen yms. liittyvät asiat
- o huvipuistot, pelikasinot.

Antimodernismia ja paluuta menneisyyteen pidetään turismin yhtenä käyttövoimana. Antimodernismi ihanoi menneisyyttä, etsii ihmisten juuria, rakentaa historiaa sekä elvyttää vanhoja perinteitä. (Vuoristo 2002, 62.) Maailmasta löytyy lukuisia merkittäviä kulttuurimatkalukohteita, joita ovat esimerkiksi historialliset kohteet Egyptissä ja Kreikassa (Hemmi 1993, 49 - 50). Historian ohella myös uskonto voidaan laskea kulttuuriin perustuvaksi vetovoimaksi matkailussa. Monet uskonnolliset paikat, kuten pyhiinvaelluskohteet, kirkot ja moskeijat, ovat usean matkailijan käyntikohteita. (Vuoristo 2002, 63.)

Suuri osa matkailuun liitettävästä kulttuuritarjonnasta sijoittuu suurkaupunkeihin, joissa kulttuuritapahtumien tarjonta on huipussaan. Esimerkiksi erilaiset museot ja taidelaitokset ovat koonneet runsaat määrät eri kulttuureista peräisin olevia aarteita, jotka kiinnostavat matkailijoita. (Vuoristo 2002, 65.)

Kulttuurin perässä matkailevista ihmisistä suurin osa hakee paikallista kulttuuria. Toisaalta esimerkiksi hui- tai teemapuistoissa viihtyvät matkailijat viihtyvät erinomaisesti keinotekoisessa ympäristössä, vaikka he tietävät että kyseessä ei ole aito ja oikea maailma. Tämän vastapainona voidaan pitää niitä matkailijoita, jotka eivät hae keinotekoisia ja muualta siirrettyjä kulttuureja, vaan mahdollisimman autenttista paikallisuutta. Tämän tyyppiset matkailijat ovat kiinnostuneet maan, kansan tai alueen omasta kulttuurista ja siihen liittyvistä erinäisistä osaluista. Mikäli paikalliset ihmiset esittelevät omina erikoisuuksinaan muualta tuotua kulttuuria, voi matkailija pahimmassa tapauksessa kokea tullessaan huijatuksi. (Lackman & Verhelä 2003, 166 - 167.)

Matkailun tärkeimpiä tehtäviä on tarjota elämyksiä sekä uusia kokemuksia matkailijoille, ja monet etniset vähemmistökulttuurit ovatkin todella otollinen kohde matkailuteollisuudelle. Jotta matkakohde vetäisi puoleensa suuria määriä matkailijoita, sen pitäisi pystyä täyttämään sekä eksoottisuuden vaatimukset että myös olemaan helposti ja turvallisesti saavutettava. (Aho & Ilola 1995, 141.) Matkailuelämyksen kokemisen kannalta toiminnan ja kulttuurin suhdetta voidaan pitää mielenkiintoisena näkökulmana. Usein matkailussa saavutettava elä-

mys saattaa syntyä esimerkiksi eri kulttuurien välisestä jännitteestä. (Borg, Kivi & Partti 2002, 28.)

Kulttuurimatkailu ja sen tarjoamat elämykset ja kokemukset ovat nousseet perinteisinä pidettyjen vetovoimatekijöiden rinnalle. Kulttuurimatkailun suosiota voidaan perustella esimerkiksi sillä, että ihmisten motiivit matkustaa ovat muuttuneet. Ihmisillä on tarve palata juurilleen ja tutustua oman sekä vieraan kansan perinteisiin ja tapoihin, tietää ja tuntea maailmaa sekä siihen liittyviä ilmiöitä, löytää taiteista vastapainoa arkielämälle sekä rentoutua vaikkapa teattereissa tai erilaisissa konserteissa. Kulttuurin suosio matkailun erillisenä osa-alueena on avannut uusia mahdollisuuksia myös sellaisille alueille, joilta ei perinteisiä matkailun vetovoimatekijöitä omasta takaa löydy. Ihmisten hyvä tulotaso, matkailijoiden ja väestön muuttuva ikärakenne, korkea koulutustaso, helppo liikkuminen sekä vapaa-ajan lisääntyminen ovat niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat olennaisesti kulttuurimatkailun suosion kasvamiseen. (Lackman & Verhelä 2003, 163.)

Matkailujoukko, jonka kulttuuri muistuttaa suuresti kohdealueen kulttuuria, vaikuttaa kohdealueen kulttuuriin lievemmällä tavalla kuin mitä sellainen matkailijajoukko, jonka oma kulttuuri on suuresti kohdealueen kulttuurista poikkeavaa. Suuret matkailijamäärät ja alueella pitkän ajan viipyvät matkailijat saavat aikaan yleensä voimakkaampia vaikutuksia, kuin matkailijat, jotka viipyvät kohteessa vain lyhyen ajan. Toisaalta matkailun sosiaaliset vaikutukset riippuvat hyvin pitkälti myös siitä, missä määrin paikalliset asukkaat tuottavat niitä palveluita, joita turistit tarvitsevat. Myös sillä on vaikutusta asiaan, missä nämä palvelut ovat saatavilla. (Brännare, Kairamo, Kulusjärvi & Matero 2005, 225.)

Kun mietitään kulttuuriin liittyviä yleisiä symboleita, voidaan todeta, että esimerkiksi meillä Suomessa perinneruuat, kansanpuvut ja värttinällä kehruu ovat muuttuneet modernissa yhteiskunnassa historian sekä perinteen symboleiksi. Matkailulle tällaiset kulttuuriset symbolit ovat eräänlaisia raaka-aineita, joita hyödynnetään omien tarkoituksien mukaan. Yleisesti tunnetuilla kulttuurisymboleilla on mahdollista säädellä matkakohteen tunnettuuden sekä vierauden välistä suhdetta. Tutuksi tunnistettavien kulttuuripiirteiden avulla matkailija voi kohdata toisen kulttuurin vierauden sopivasti kontrolloidulla tavalla. Tällä tavoin matkailu pyrkii estämään kulttuurisen vastaanottokyvyn ylittymisen, joka voi äärimmäisissä tapauksissa johtaa jopa kulttuurisokkiin. (Petrisalo 2001, 77.)

Luonnon ja kulttuurin perintö (heritage) on noussut erittäin voimakkaasti luonto-, kulttuuri- sekä perinnematkailun vetovoimaksi. Perinnöllä tarkoitetaan sukupolvelta toiselle perinnöksi siirtyvää aluetta, luonnonmuodostumaa tai -ilmiötä, rakennelmaa, tapahtumaa tai jotakin muistoa, joka saattaa liittyä kansakunnan yhteiseen muistiaarteeseen. Esimerkiksi arkeologiset kohteet, taideaarteet, uskonnolliset juhlat ja kansanperinteet ovat sellaisia kohteita, jotka kuuluvat kaikki ihmiskunnan, kansakunnan tai paikallisen tason kulttuuriperintökohteisiin, -esineisiin ja -tapahtumiin. (Borg ym. 2002, 62.)

2.4 Suomen vetovoimaisuus

Kun mietitään Suomen vetovoimaisuutta matkailun kannalta, on ensimmäisen otettava huomioon maamme sijainti. Suomi sijaitsee syrjäisellä alueella pohjoisella, jonne on melkoisen heikot liikenne yhteydet muualta maailmasta. Toisaalta syrjäistä ja pohjoista sijaintia voidaan pitää yhtenä tärkeänä vetovoimatekijänä. (Hemmi 2005, 11.)

Suomen matkailuvaltteina voidaan pitää luontoa, puhtautta, rauhaa ja tilaa, sillä yhä useampi matkailija käyttää jotakin näistä seikoista perusteluna sille, miksi hän on matkustanut juuri Suomeen. Syrjäiseen Pohjolaan matkustavat henkilöt eivät halua turistikeskuksiin, vaan he etsivät tietynlaista vastapainoa ruuhkaisille lomakohteille. Varsinaisia Suomeen liitettäviä matkailullisia vetovoimatekijöitä ovat turvallisuus, puhdas luonto, rauhallisuus, hyvä infrastruktuuri, maantieteellinen eksotiikka sekä koulutettu ja kielitaitoinen henkilökunta. Massaturismikohdetta Suomesta tuskin koskaan tulee eikä myöskään matkailutaseen nettovoittajaa, mutta Suomessa panostetaan sen sijaan matkailutuotteiden laadukkuuteen sekä kestävyYTEEN. (Ahtola, Koivunen, Korpela, Kostiainen & Syrjämaa 2004, 303.)

Suomi sijaitsee sekä kylmän että lauhkean vyöhykkeen alueella. Matkailuvetovoiman kannalta tämä globaalinen yleissijainti kiteytyy ennen kaikkea napapiirillä. Tällainen napapiirin kaltainen, maantieteellinen erikoissijainti on aina kiehtonut ihmisiä ja vetänyt puoleensa turisteja. Suomesta löytyy myös muita mielenkiintoisia maantieteellisiä ääripisteitä, sillä esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevan Piippolan Leskelän kylään on sijoitettu patsas, jota pidetään Suomen maantieteellisenä keskipisteenä. (Vesterinen & Vuorinen 2001, 20 - 21.)

Suomen luonto ei ole ehkä niin monimuotoinen, jota se on esimerkiksi vaikkapa tropiikin alueella. Yksityiskohdissaan Suomen luontoa voidaan kuitenkin pitää mielenkiintoisena ja ennen kaikkea vuodenaikojen vaihtelu vetää luonnosta kiinnostuneita matkailijoita puoleensa. Eurooppalaiset esimerkiksi ovat löytämässä Suomen talvimatkailumaana, sillä lumi on katoava luonnonvara Keski-Euroopan alppialueella. (Hemmi 2005, 11.)

Suomen luonnolle tunnusomaisia piirteitä ovat lumen lisäksi esimerkiksi laajat metsäalueet, järvet, suot, saaristoalueet sekä useat luonnontilaiset alueet. Pinnanmuodoiltaan Suomi on suurilta osin todella tasaista maata, lukuun ottamatta Lapin tunturi- ja Itä-Suomen vaara-alueita. Myös maamme pinnanmuotoja voidaan pitää eräänlaisena vetovoimatekijänä, sillä meillä ei ole korkeita vuoria ja vuoristoja, niin kuin esimerkiksi vaikkapa useimmissa muissa Euroopan maissa. Jotkut matkailijat voivat pitää tällaista tasaisuutta jopa eksoottisena. (Hemmi 1995, 186, 197.)

Suomessa kulttuurivetovoima on keskittynyt ennen kaikkea Etelä-Suomeen sekä kaupunki-alueille. Syynä tähän lienee se, että Etelä-Suomi on asutettu ensimmäisenä ja kaupungeista kulttuuritarjontaa löytyy muutenkin runsain mitoin. Suomesta löytyy paljon mielenkiintoista historiallisia kohteita, kuten linnoja, linnoituksia, kirkkoja, vanhoja teollisuusrakennuksia, pappiloita sekä kartanoita. (Hemmi 1993, 50 - 52.)

Toisaalta myös nykyarkkitehtuuri kiinnostaa useita kulttuurista kiinnostuneita matkailijoita. Erilaisten kulttuurillisesti arvokkaiden rakennusten ja kohteiden lisäksi myös erityiskulttuurit ovat vetovoimaisia. Suomessa esimerkiksi saamelaisuutta voidaan pitää erityisen kiinnostavana kulttuurina. (Hemmi 1993, 56 - 57.)

Pääkaupunkiseudun lisäksi myös yksittäisistä kunnista ja kaupungeista on löydettävissä useita matkailullisesti vetovoimaisia kulttuuriympäristöjä, jotka kuitenkin pinta-alaltaan ovat melko suppeita. Nämä kulttuuriympäristöt ovat siinä mielessä kuitenkin alueellisia, että ne käsittävät enemmän kuin vain jonkin yhden yksittäisen rakennuksen tai rakenteen. Näistä kulttuuriympäristöistä koostuu maakuntien ja samalla myös koko Suomen kulttuurimatkailutarjonnan perusverkko. Tärkeimpinä kohdealueina voidaan pitää esimerkiksi alkuperäisen luonteensa säilyttäneitä kylä- ja maatalousmaisemia, alkutuotantomiljöitä, vanhoja kaupunkeja ja kaupunginosia, esihistoriallisia asuinpaikkoja sekä maailman kulttuuriperintökohteita. (Vesterinen & Vuoristo 2001, 51.)

Vanhat alkutuotantomiljööt, joihin kuuluu esimerkiksi vanhat kaivos-, teollisuus- sekä kalastajayhdyskunnat, ovat kokeneet 2000-luvun aikana voimakkaan elpymisen, sillä niiden kulttuuriarvo matkailun yhteydessä on oivallettu entistä paremmin. Tuloksena on ollut joukko vetovoimaisia yhdyskuntia, joissa taide- ja muut kulttuuritoiminnot sekä käsiteollisuus kohtaavat matkailun ja matkailijat. Suomessa tällainen kohde on esimerkiksi Fiskars. (Vesterinen & Vuoristo 2001, 51 - 52.)

3 KUOPIO ENNEN JA NYT

Tässä osiossa perehdytään Kuopion historiaan sekä koetetaan samalla myös selvittää, millainen on tämän päivän Kuopio ja kuinka vetovoimaisena kaupunkina Kuopiota voidaan pitää. Historian valossa Kuopiota voidaan pitää erittäin mielenkiintoisena kaupunkina, sillä se on esimerkiksi jouduttu perustamaan kahteen kertaan.

Asutusliikkeen alkuajat Savon historiassa sijoittuvat toisen vuosituhannen alkupuolelle. Ainakin 1200- ja 1300-luvuilta on säilynyt joitakin hajatietoja ihmisistä, jotka ovat oleskelleet Savon alueella. Savon asutusta kuvaavien asiakirjojen pito vakinaistui kuitenkin vasta 1400-luvulla. Asutusliike voidaan jakaa kolmeen osaan, jotka ovat Pohjois-Hämeen, Pohjois-Savon sekä Oulujärven muuttoliike. Kuopion kaupungin varhainen asutus jakautui Kallaveden rannoille erikokoisiin ryhmiin. Suurimmat ryhmät asuttivat Vehmersalmen Ritoniemeä, Soisalon saaren pohjoispäätä sekä Kuopionniemeä. (Tikkanen 1982, 7, 13.)

3.1 Kuopion historiaa

Kajaanin konventti perusti ruotsalaisen kenraalikuvernööri Pietari Brahen luvalla Kuopion kaupungin vuonna 1653, mutta Kuopion varsinaisena perustamispäivänä pidetään kuitenkin päivämäärää 17.11.1775. Tuolloin Ruotsi-Suomen kuningas Kustaa III antoi määräyksen kaupungin perustamisesta. (Kuopio 2011.) Kustaa III kävi tuolloin Suomessa ja perusti Savo-Karjalan läänin. Kuopion pitäjän kirkonkylä määrättiin lääninhallituksen sijaintipaikaksi sekä maaherran asuinpaikaksi. Kuopion pitäjän kirkonkylällä asui silloiseen aikaan noin 600 asukasta. (Puusa & Sunimento 1996, 8.)

Kuopion kaupungin alueen ruutukaava on kaavoitettu Pietari Brahen aikoinaan hyväksymän asemakaavakartan pohjalta ja sen on kaavoittanut Pehr Kjellman. Kustaa III hyväksyi Kjellmanin karttaesityksen vuoden 1776 maaliskuussa ja näin ollen Kuopion kaupungin ensimmäinen virallinen ja vahvistettu asemakaava oli syntynyt. Nykyiseen Kuopioon verrattuna ydinkaupunkia voidaan pitää moninkertaisena silloin hyväksytyyn kaupunkialueeseen nähden. (Tikkanen 1982, 28.)

Kaupungin nimi Kuopio omaa omaperäisen historian, sillä historiankirjoista löytyy ainakin kolme erilaista alkuperää nimelle Kuopio. Yksi alkuperistä on peräisin 1500-luvulla Tavinsalmella vaikuttaneesta Kauhasesta, joka vaihtoi nimensä muotoon Skopa. Kansan suussa tästä sanasta muodostui aluksi Coopia ja sen jälkeen Cuopio. Toisaalta Kuopion on selitetty olevan peräisin verbistä kuopia, sillä hevosten aikaan kaupungit kadut olivat kuoppaisia. Kolmas teoria kertoo, että keskiajalla Kuopionniemelle olisi vaellellut Ruokolahden suunnalta henkilö nimeltä Prokopij. Tämä luultavimmin kauppaa tekevä henkilö oli karjalais-ortodoksinen ja Kallaveden rannalta hän löysi hyvän kauppapaikan johon oli hyvä asettua asumaan. Nimensä hän antoi seudun käyttöön. (Kuopio 2011a.)

Kuopion kaupunki sai vuonna 1819 kunnallisen itsehallinnon ja muuttui näin ollen maistraatin johtamaksi. Vuonna 1850 Kuopiosta tuli hiippakunnan keskus sekä piispan kaupunki. Puijon ensimmäinen näkötorni rakennettiin vuonna 1856. (Puusa & Sunimento 1996, 10.) Myös Suomen tie itsenäistymiseen sekä sota-aika 1900-luvun alkupuolella loivat tunnuspiirteensä Kuopion kaupunkiin. Samalla kuitenkin arkipäivän elämään vaikuttava kehitys kulki eteenpäin, jonka seurauksena Kuopion asukasluku lähti voimakkaaseen kasvuun vuosisadan alussa. Vuonna 1906 Kuopioon valmistui Puijon uusi näkötorni. Myös Kuopion kaupungin hallintoa uudistettiin ja ensimmäiseksi kaupunginjohtajaksi valittiin vuonna 1929 Kaarlo Salinen. (Kuopio 2011a.)

Sota-aika vaati paljon uhrauksia, sillä pommitukset aiheuttivat tuhoja kaupungissa ja kodeissa surtiin taisteluissa kaatuneita läheisiä. Sodan jälkeen Kuopioon tuli runsaasti evakkoja Karjalasta. Ensimmäisinä rauhanvuosina väkiluku kohosi nopeasti ja vuonna 1946 Kuopiossa asui noin 30 000 asukasta. (Kuopio 2011a.) Kolmas Puijon torni valmistui 1963. Tämä vielä tänäkin päivänä ihmisiä ihastuttava ja Kuopion eräänlaisena tunnuksena toimiva torni on 75 metriä korkea ja näköalojen ihastelun lisäksi siellä voi nauttia myös maittavasta ruuasta, sillä tornissa sijaitsee myös ravintola. Valmistuessaan Puijon torni oli Pohjoismaiden ensimmäinen pyörivällä ravintolalla varustettu näköalatorni. (Puijon torni 2011.)

1900-luvun loppupuoli oli Kuopiossa nopean kehityksen aikaa. Kaupunkiin liitettiin pääosa Kuopion maalaiskunnasta vuonna 1969 sekä Riistaveden kunta vuonna 1973. Vuoteen 2000 mennessä väkiluku nousi 86 000 asukkaaseen. Vehmersalmi liitettiin kuntaliitoksen myötä Kuopioon vuoden 2005 alusta ja tämän myötä 90 000 asukkaan raja ylittyi. (Kuopio 2011a.)

3.1.1 Liikenneyhteyksien ratkaiseva paraneminen

Ensimmäinen Kuopioon vievä tie lienee ollut juuri sellainen metsään hakattu kurainen ura, jollaiseksi useat virkamiehet teitä kuvailivat vielä 1830-luvullakin. Esimerkiksi Mikkelistä ja Lappeenrannasta Kuopioon tuleva tieura rakennettiin vuosien 1720 ja 1740 välillä talonpoikien verorahoilla. (Tikkanen 1982, 44.) Venäjän vallan kausi vuosina 1809 - 1917 oli kehityksen sekä suomalaisuuden tunteen heräämisen aikakautta. Kuopiolle sekä koko Itä-Suomelle oli merkittävää liikenneyhteyksien ratkaiseva paraneminen. (Kuopio 2011a.)

Saimaan kanavan avaaminen vuonna 1856 herätti Kuopion uneliaasta sisämaakaupungista vilkkaaksi ja toimeliaaksi kauppakaupungiksi. Saimaan kanava avasi kaupungille sekä sen kaupalla ja teollisuudelle tie suureen maailmaan. 1870-luvun loppupuolella Kuopiosta purjehdittiin täydessä puutavaralastissa jo hieman etäämmälle, kuten esimerkiksi Viipuriin, Pietariin, Lyypekkiin sekä Kööpenhaminaan. Kuopiosta viettiin ulkomailla muun muassa tervaa, sahattua puutavaraa, parruja sekä mastopuita, mutta ehdottomasti tärkeimpänä vientituotteena voitiin pitää voita. (Puusa & Sunimento 1996, 9.)

Savonradan rakentaminen laajensi entisestään kulkuyhteyksiä Kuopiosta muuhun Suomeen. Savonradan rakentamisesta päätettiin vuonna 1885 ja neljä vuotta myöhemmin rata avattiin virallisesti. Ensimmäinen veturi saapui Kuopion asemalle lokakuussa 1889. Tuota päivää voidaan pitää todellisena juhlapäivänä, sillä julkisissa rakennuksissa oli sekä juhlavalaistus että juhlaliputus uuden radan kunniaksi. Myös sotilassoittokunta oli asemalla junaan vastassa. Savonrata laajensi Kuopion talousaluetta sekä etelään ja länteen, mutta myös pohjoiseen aina Kainuuseen saakka, jonne rataa jatkettiin. (Puusa & Sunimento 1996, 12.)

Uuden aikakauden henkeä kaupunkiin saatiin 1920-luvulla alkaneen autoliikenteen sekä kasvavan vapaa-ajan myötä. Vuonna 1946 aloitettiin lentoliikenne Helsingin ja Kuopion välillä. Tuolloin vuoroja lennettiin vain kesäaikaan. (Puusa & Sunimento 1996, 14.)

3.1.2 Kuopiolainen kulttuurielämä

Kuopio oli 1800-luvun loppupuolella suomalaisen kulttuurielämän keskus, jossa kirjallisuus sekä kuvataide elivät omaa kukoistuskauttansa (Kuopio 2011a). Kuopion ensimmäistä henki-

sen suuruuden aikaa voidaan pitää ennen kaikkea J. V Snellmanin ansiona. Tämä kansallinen herättäjä saapui hevospellillä syrjäisen pikkukaupungin yläalkeiskoulun rehtoriksi toukokuussa vuonna 1843. Snellman oli valinnut Kuopion asuinpaikakseen tietoisesti, sillä näin ollen hänellä oli mahdollisuus panostaa myös lehtimiestoimintaan. Tuohon aikaan lehtien painoluvan saanti oli melko hankalaa ja useimmiten kiven alla. (Puusa & Sunimento 1996, 10.)

Kuopiossa asuva majuri A. Karsten kuitenkin oli saanut luvan kirjapainolleen, jossa alettiin lopulta painaa Snellmanin julkaisemaa ruotsinkielistä viikkolehteä, Saimaa. Lehtimiehenä sekä rehtorina toimimisen ohella Snellman ehti muuttua myös moniin käytännön asioihin, sillä esimerkiksi kouluasioissa hän vaikutti suurelta osin suomen kielen opetukseen sekä naispuolisten koululaisten kasvatukseen. Snellmanin kautta kesti viitisen vuotta, sillä vuonna 1849 hän muutti perheineen Kuopiosta Helsinkiin. (Puusa & Sunimento 1996, 10.)

1880-luvulla Kuopiosta tuli merkittävä nuoren Suomen henkinen keskus ja uudet aatteet levisivät ennen pitkää Kuopiosta myös muualle maahan. Kuopion kaupunkiin oli tuolloin koontunut joukko lahjakkaita ihmisiä, joita yhdisti samankaltainen aatepohja, suomalaisuuden nykyaikaistaminen. Kuopiolaisen nuoren Suomen piirin johtohenkilöiksi voidaan lukea Minna Canth, Juhani Aho sekä maaherra Järnefeltin perhe. Kuopion kannalta tärkeimmäksi johtohenkilöksi voidaan nimetä Minna Canth, joka jäätyään leskeksi muutti takaisin entiseen koulukaupunkiinsa jatkamaan vanhempiensa perustamaa kauppaa. Nuoren Suomen kausi kesti Kuopiossa nelisen vuotta (1884–1888). Tuolloin Kuopiota pidettiin koko maan uutta luovan kirjallisen elämän keskuksena. (Puusa & Sunimento 1996, 12.)

Kuopion kaupungista on peräisin myös joitakin todella menestyneitä urheilijoita, joista ehkä tunnetuimpana voidaan pitää Hannes Kolehmainen. Kolehmaisen meriiteistä kertoo muun muassa vuoden 1912 olympialaiset Tukholmassa, joissa Kolehmainen juoksi neljä matkaa voittaen niistä kaikki. Kahdella matkalla Kolehmaisen onnistui tehdä myös uusi maailmanennätys. (Tikkanen 1982, 236.)

3.1.3 Yliopisto muutti Kuopion elämää ratkaisevasti

Kaupungin kehittymisen myötä myös opinhalu alkoi pikkuhiljaa kasvaa. 1800-luvun alkukymmenellä Kuopioon perustettiin ensimmäiset koulut: Sotakoulu, Triviaalikoulu sekä Vibe-

liuksen köyhäinlasten koulu. (Tikkanen 1982, 53.) Näistä ensimmäisenä toimintansa aloitti vuonna 1780 Y.M Sprengtportenin perustama sotakoulu. Ensimmäinen triviaalikoulu perustettiin Kuopioon 1788. Lukio taas perustettiin vuonna 1844 ja 1800-luvun lopulla perustettiin teollisuuskoulu, kauppakoulu sekä sairaanhoitajakoulu (Puusa & Sunimento 1996, 8, 15.)

Tänä päivänä Kuopio tunnetaan korkeakoulukaupunkina, mutta ensimmäinen korkeakoulu perustettiin vasta vuonna 1966. Vuonna 1972 alkanut opetus toi Kuopioon paljon nuoria ihmisiä ja tämän myötä uusia mahdollisuuksia kehittää kaupunkia entistä parempaan suuntaan. Koulun nimi oli aluksi Kuopion korkeakoulu, mutta oppilaitos muuttui virallisesti Kuopion yliopistoksi vuonna 1984. (Kuopio 2011a.) Jotkut ovat sitä mieltä, että yliopiston perustaminen Kuopioon on merkittävin tapahtuma sitten itse kaupungin perustamisen (Puusa & Sunimento 1996, 15).

3.2 Kuopion vetovoimaisuus

Tänä päivänä Kuopio on Suomen yhdeksänneksi suurin kaupunki ja 31.12.2010 tehtyjen tilastojen mukaan Kuopiossa oli asukkaita 96 793 (Suomen kuntaliitto 2011). Kahden uskonnon ja samalla myös kahden perinteen vaikutus tuntuu kaikkialla. Idästä lähtöisin on kiireetön sekä pohdiskeleva elämänsäsenne, kun taas suuri vapaudentahto on peräisin lännestä. Näiden kahden liitosta on syntynyt savolainen ihminen, jonka ominaisuuksiin kuuluu muun muassa poikkeuksellinen kielellinen lahjakkuus. Savolaiset tunnetaan myös huumorintajuisina ihmisinä, jotka ovat mieltyneet ennen kaikkea mietiskelyyn sekä verkkaiseen sanojen sorvaamiseen. (Puusa & Sunimento 1996, 14.)

Kuopio on palveluiltaan vetovoimainen ja vetovoimaisuuden palvelualueeseen kuuluvat markkinointi, viestintä, asiakaspalvelu, yritys- ja elinkeinopalvelut sekä sidosryhmä- ja kaupungin edunvalvontapalvelut. Palvelualueen tavoitteena on ennen kaikkea vahvistaa Kuopion vetovoimaisuutta, elinkeinoelämää sekä sen toimintaympäristöä. Palvelualueen tärkeimpinä tehtävinä on uusien yritysten, yhteisöjen, investointien, asukkaiden sekä matkailijoiden hankkiminen. Tämän lisäksi sen tehtävänä on palvella joko suoraan tai välillisesti Kuopion alueelta löytyviä yrityksiä sekä yhteisöä, jotta nämä pystyisivät kehittämään toimintaansa Kuopiossa. Palvelualue huolehtii sekä Kuopion ulkoisesta markkinoinnista että myös Kuopio-kuvan rakentumisesta. (Kuopio 2011b.)

3.2.1 Puijon matkailualue

Jääkausi sekä eroosio ovat muokanneet omalta osaltaan koko Pohjois-Savon maisemaa, ja sen vuoksi se onkin niin monimuotoinen. Luonnonnähtävyyksistä Kuopiossa tunnetuimpana voidaan pitää Puijon aluetta, jonka maisemat ovat ihastuttaneet matkailijoita aina 1830-luvulta lähtien. Noin 1,5 kilometrin päässä Kuopion keskustasta sijaitseva Puijo on monipuolinen virkistysalue, jonka maamerkinä kohoaa 75 metriä korkea Puijon torni. Puijon tornista avautuu poikkeuksellisen laajat sekä kauniit näkymän suoraan Kuopion kaupunkiin sekä suomalaiseen järvimaisemaan. (Visit Lakeland 2011a.)

Puijon mäki on julistettu jo vuonna 1928 luonnonsuojelualueeksi. Alueelta löytyy muun muassa tärkeitä lehtojen suojelualueita, joissa kasvaa useita harvinaisia sekä uhanalaisia kasvilajeja. Vanhat havumetsät tarjoavat myös pesäpaikan monipuoliselle linnustolle. Puijo pidetään yhtenä Kuopion suosituimmista virkistysalueista, josta löytyy runsaasti polku- sekä latuverkkoa. (Visit Lakeland 2011a.)

Puijolla voi harrastaa myös monia urheilulajeja, sillä siellä voi pelata muun muassa golfia, jalkapalloa sekä pesäpalloa. Luonnossa on hyvä harrastaa myös lenkkeilyä sekä pyöräilyä. Vaikka Puijolta löytyy myös kesäaikaan aktiviteetteja, pidetään sitä kuitenkin ennen kaikkea talviurheilupaikkana. Puijolta löytyy hyppymäkiä sekä hyvät hiihtoladut urheilun ystäville. Puijon mäellä on mahdollista myös harrastaa laskettelua. Puijon virkistysalueelta löytyy myös ulkoilukahvila Konttila, joka tarjoaa opastettuja luontokierroksia. Talvisin on mahdollista päästä myös opastetulle rekiajelulle. (Visit Lakeland 2011a.)

3.2.2 Aktiviteetit

Puijon matkailualueen lisäksi aktiviteetteja voi harrastaa myös muualla Kuopiossa. Kesäaikaan suosittuja ovat esimerkiksi erilaiset risteilyt Kallavedellä. Kuopiossa risteilykohteiksi voi valita esimerkiksi Matkailukeskus Rauhalahden, Alahovin viinitilan, Saaristokaupungin ympäristön, Keilankannan kanavan tai Hietasalon uimarannat. Tämän lisäksi tarjolla on myös laskevan auringon valossa tehtäviä iltaristeilyjä sekä lounasristeilyjä, jonka aikana järvinäkymien ohella voi nauttia laivakokin loihtimista annoksista (Visit Lakeland 2011b.)

Kesäaikaan Kuopiosta löytyy risteilyjen lisäksi myös paljon muita aktiviteetteja, joita ovat esimerkiksi golf, geokätköily, kalastus, melonta, moottoripyöräily, mönkijäsafarit, patikointi, sauvakävely, pyöräily sekä veneily. (Visit Lakeland 2011c.)

Vaikka talviaikaan löytyviä aktiviteetteja on kesäaikaan verrattuna vähemmän, on talvella myös mahdollista harrastaa erilaisia aktiviteetteja. Talviaikaan Kuopiossa on mahdollista muun muassa hiihtää, lasketella, luistella järven jäällä, moottorikelkkailla sekä tutustua lumikenkäilyn saloihin. (Visit Lakeland 2011d.)

3.2.3 Teatteri, musiikki ja muut tapahtumat

Pohjois-Savossa lauletaan, soitetaan, tanssitaan sekä näytellään lahjakkaasti. Kuopiossa teatteritoimintaa on ollut aktiivisesti jo yli 100 vuoden ajan ja Kuopiosta löytyy muun muassa Itä-Suomen suurin ammattiteatteri, Kuopion kaupunginteatteri, jossa esitetään talvisin kahdella eri näyttämöllä monipuolisesti sekä uusia näytelmiä että myös klassikonäytelmiä Suomesta ja ulkomailta. Tämän lisäksi Kuopiosta löytyy muutakin teatteritoimintaa, Moderni Tanssiteatteri Minimi sekä mielenkiintoinen uutuus Ruokateatteri Entrée. (Visit Lakeland 2011e.)

Kuopio on erinomainen kohde kaikille monipuolisista tapahtumista kiinnostuneita oleville henkilöille, sillä Kuopiosta löytyy ympäri vuoden tapahtumia kulttuurin, teatterin ja musiikin lisäksi myös urheilun sekä pienempien alakulttuurien, kuten komedian saralla. Suosituimpia tapahtumia, joita Kuopiosta löytyy, ovat esimerkiksi Kuopio Tanssii ja soi, Kuopio Wine Festival, Finland Ice Marathon, Kuopio RockCock sekä Kuopion komediafestivaali. (Visit Lakeland 2011f.)

Musiikki ja tanssi sulautuvat yhdeksi joka kesä järjestettävillä Kuopio Tanssii ja Soi -festivaaleilla. Tapahtumaa on järjestetty Kuopiossa yli 40 vuoden ajan ja sen suosio on vain kasvanut vuosien kuluessa. Talvikaudella musiikillisista elämyksistä voi nauttia Kuopion musiikkikeskuksessa. (Visit Lakeland 2011e.)

3.2.4 Museot ja taide

Pohjois-Savon alueen museoissa kohtaavat toisensa niin talonpoikainen kulttuuri kuin myös teollinen kulttuuri. Kuopiosta löytyy useita erilaisia museoita, muun muassa sotaveteraanimuseo, taidemuseo, korttelimuseo sekä J.V Snellmanin kotimuseo. Museoista voi löytää vanhoja käyttöesineitä, valokuvia, tauluja sekä myös useat museoina toimivat rakennukset ovat itsessään merkittäviä nähtävyyksiä. Museoiden lisäksi Kuopiosta löytyy myös erilaisia taidegallerioita, joissa on mahdollista tutustua niin paikalliseen taiteeseen kuin myös vierailevien taiteilijoiden käden jälkeen. Alueen museoiden sekä taidegallerioiden aarrearkusta voi löytää uusia näkymiä savolaiseen elämänmenoon. (Visit Lakeland 2011g.)

3.2.5 Kirkot

Kuopiossa luterilaisuus sekä ortodoksisuus elävät rinnakkain, ja Kuopio on muun muassa Suomen ortodoksisen kirkkokunnan keskus arkkipiispanistuimineen. Kuopiosta löytyy useita mielenkiintoisia ja näkemisen arvoisia kirkkoja, joista yksi merkittävä on keskustassa sijaitseva ortodoksien pääkirkko, Pyhän Nikolaoksen katedraali. Kuopiosta löytyy myös Länsi-Euroopan alueella ainutlaatuinen Suomen ortodoksinen kirkkomuseo, joka tällä hetkellä kuitenkin on remontoinnin kohteena. (Visit Lakeland 2011h.)

Kuopion alueelta löytyy myös paljon vanhoja ja hyvin säilyneitä puu- ja kivikirkkoja. Kuopion vanhin kirkko on vuosina 1806 - 1815 rakennettu Tuomiokirkko, joka toimii Kuopion hiippakunnan jumalanpalveluselämän keskuspaikkana. Myös vuonna 1992 käyttöön vihitty Männistön kaupunginosassa sijaitseva Pyhän Johanneksen kirkko on arkkitehtuurinsa vuoksi tutustumisen arvoinen paikka. (Visit Lakeland 2011i.)

4 MATKAILIJATYYPIT

Matkailu on kaupallista toimintaa, jonka tavoitteena on harjoittaa kannattavaa liiketoimintaa pitkällä aikavälillä. Matkailupalveluihin luetaan majoitus-, ravitsemis-, liikenne- ja ohjelmapalvelut. Useimmiten matkailu on matkailijoiden maksamaa, viihteellistä tai elämyksien kokemiseen liittyvää vierailua jollakin matkailualueella tai jossakin tiettyssä matkailukohteessa. Matkalla oleva matkailija pyrkii useimmiten vapautumaan arkipäivinä rasittavista velvoitteista sekä rajoitteista. (Brännare ym. 2005, 224.)

Matkailija voidaan käsittää usealla eri tavalla. Käsite ”matkailija” tarkoittaa yleensä kaikkia niitä henkilöitä, jotka käyttävät matkailupalveluita. Jos matkailijoihin sovelletaan tätä määritelmää, miltei kaikki ovat joskus olleet matkailijoita. Usein on kuitenkin tarpeen tarkastella matkailijoita hieman yksityiskohtaisemmin. (Hemmi, Lehtinen & Vuoristo 1987, 95.) Matkailijat voivat olla esimerkiksi kansainvälisiä vierailijoita muista maista tai vaikkapa perhe, joka on matkustanut muutamaksi tunniksi johonkin tiettyyn paikkaa tavatakseen heille läheisiä ihmisiä ja mennäkseen heidän kanssaan vaikkapa yhdessä ulos. Tällaista matkailua harjoittavat ihmiset eivät aina varaa itselleen majoitusta, mutta he ovat siitä huolimatta usein hyvää markkinointia vierailtavasta paikasta löytyville nähtävyyksille. Useimmiten kuitenkin matkailijaksi luokitellaan sellainen henkilö, joka viettää alueella vähintään yhden yön. (Briggs 1997, 9.)

Tilastokeskuksen mukaan matkailijalla tarkoitetaan yöpyvää matkailijaa, joka viettää vähintään yhden yön matkakohteessa, joko maksullisessa tai maksuttomassa majoituksessa. Kansainvälinen matkailija on matkailija, joka viettää ainakin yhden yön matkakohteena olevassa maassa. Kotimaanmatkailija taas on matkailija, joka viettää ainakin yhden yön matkakohteena olevassa paikassa. Jos matkailija ei yövy yhtään kertaa matkansa aikana, häntä kutsutaan nimellä päivämatkailija tai päiväkävijä. Tilastokeskuksen sivuilta löytyy useita matkailuun liittyviä tilastoja, joissa käytetään tämän määritelmän mukaista matkailijaa. Tällaisia tilastoja ovat esimerkiksi majoitustilastot, matkailutilinpito, rajahaastattelututkimukset sekä suomalaisten matkailu. (Tilastokeskus 2011.)

Kansainvälisenä tilastollisena yksikkönä matkailijakäsitettä voidaan pitää hyvinkin selkeänä. Matkailijalla tarkoitetaan tämän mukaan henkilöä, joka vapaa-aikanaan tai ammatillisista syis-

tä johtuen matkustaa tilapäisesti oman kotipaikkakuntansa ulkopuolelle. Matkailijoita voivat siis olla tilapäiskävijät, jotka viiptyvät kohteessa taikka kohteissa vähintään 24 tuntia, tai päiväkävijät, jotka viiptyvät vähemmän kuin 24 tuntia. (Hemmi & Vuoristo 1993, 126.)

Matkailijoita eivät ole toisella paikkakunnalla työtä tekevät henkilöt, pakolaiset, diplomaatit, sotilashenkilöt, paimentolaiset eivätkä ne työntekijät, jotka työskentelevät raja-alueilla. Yleensä matkailijoiksi ei myöskään lasketa niitä henkilöitä, jotka omistavat vapaa-ajan asunnon vierailualueella paikkakunnalla. (Brännare ym. 2005, 225 - 226.)

4.1 Matkailijoiden segmentointi

Matkailijat jakautuvat toisistaan erottuviin tyyppeihin, joiden motivaatiot ja piirteet vaikuttavat ratkaisevasti siihen, minkälaisesta kohteesta tai alueesta kyseinen matkailija on erityisen kiinnostunut. Kysymys on tässä ennen kaikkea markkinasegmenteistä, joiden matkailukysyntä luo sekä massaturismia että yksilöturismia. Useimmiten kunkin kohdealueen vetovoimatekijät ja vastaanottovalmius riippuu siitä, miten erilaiset matkailijatyypit jakautuvat erilaisille matkailualueille tai tyyppiltään erilaisiin matkailukohteisiin. (Vuoristo 2003, 36.)

Ihmisen kaiken toiminnan perustana voidaan pitää viettejä, tarpeita sekä motivaatioita. Matkailijoilla on useita erilaisia syitä eli motivaatioita lähteä matkalle. Matkailun motiivina voi olla esimerkiksi virkistys, työ, harrastus, opiskelu, ostokset tai sukulaisten sekä ystävien tapaaminen. Syynä voi olla myös halu paeta arkipäivän rutiineja, sillä useimmiten matkailija etsii kokemuksia, jotka ovat erilaiset kuin hänen tavanomaiset arkipäiväiset rutiinit ja toimet. Jotkut matkailijat taas haluavat kokea jotain uutta, johon liittyy olennaisesti tietynlainen uteliaisuus sekä seikkailunhalu. (Brännare ym. 2005, 226 - 227.)

Matkailijat voidaan jaotella esimerkiksi sen perusteella, mihin kategoriaan syy lähteä matkalle sijoittuu. Eräässä luokittelussa kategorioita on kolme ja ne ovat

- **vapaa-aika ja virkistys**, kuten esimerkiksi lomamatkat, urheilu, kulttuurimatkat, ystävien ja sukulaisten tapaaminen
- **muut matkailuun liittyvät syyt**, kuten esimerkiksi opiskelu

- o **työmatkailu**, kuten esimerkiksi kokoukset, konferenssit, lähetystyö, kannustematkailu sekä muut työhön liittyvät matkat. (Cooper ym. 2005, 18.)

Matkailijoiden segmentointi on tärkeää ennen kaikkea yritysten kannalta, sillä matkailijat voidaan luokitella tietynlaisiin ryhmiin. Yritys tarvitsee asiakasryhmien segmentointia ennen kaikkea markkinointiin sekä tuotesuunnitteluun. Yrityksen liikeidean tulisi myös vastata asiakaskohderyhmän toiveita sekä odotuksia. (Brännare ym. 2005, 227.) Yrityksen kannalta tärkeätä on myös tarkastella asiakkaita sen mukaan, miten he ovat aikaisemmin käyttäneet yrityksen palveluita. Karkeasti jaoteltuna yrityksen palveluita käyttäneet asiakkaat voidaan jakaa uusiin asiakkaisiin, satunnaisiin asiakkaisiin, vakituisiin asiakkaisiin sekä niihin, jotka eivät käytä ollenkaan yrityksen palveluita. (Hemmi ym. 1987, 96.)

Matkailijasegmenttien kokonaiskuvaa on melko hankalaa määrittää johtuen siitä, että eri tutkijoiden esittämät käsitteet, luokitukset ja typologiat ovat osin päällekkäisiä tai ne perustuvat erityyppisiin lähtökohtiin ja painotuksiin. Matkailijoiden luokittelussa on yleisesti käytetty joko helposti mitattavia ulkoisia ominaisuuksia tai psykologispainotteisia ominaisuuksia sekä tarpeisiin ja motivaatioihin perustuvia ominaisuuksia, joiden määrittäminen on taas hieman hankalampaa. Molemmat tavat on käyttökelpoisia ja niiden avulla tutkijat ovat oppineet jonkin verran ymmärtämään matkailijoiden alue- ja kohdevalintoja. (Vuoristo 2003, 37.)

4.2 Matkailijoiden luokittelu ulkoisten ominaisuuksien mukaan

Matkailijat voidaan ryhmitellä tarkoituksenmukaisesti kahdella pääperiaatteella. Ensimmäinen ryhmittelytapa on luokitella matkailijat selkeästi mitattavien ja määriteltävien ominaisuuksien perusteella. Tällaisia ominaisuuksia kutsutaan nimellä kovat muuttujat. Toinen tapa on ryhmitellä matkailijat psykologispainotteisten ominaisuuksien mukaan, jotka liittyvät matkailijan omiin tarpeisiin ja motivaatiotekijöihin. Tällaisia ominaisuuksia taas kutsutaan nimellä pehmeät muuttujat. Molempia lähestymistapoja voidaan pitää hyödyllisinä ja jopa välttämättöminä, sillä tarpeen tullen ne voivat myös täydentää toisiaan. (Vuoristo 2002, 38.)

Jos matkailijatyyppeihin haluaa ymmärtää kunnolla, täytyy myös perehtyä matkailijakäyttäytymisen ja kohde- tai harrastevalintojen taustalla piileviin sosiologisiin sekä psykologisiin tekijöihin. Kun näihin taustalla piileviin tekijöihin on perehdytty kunnolla, voidaan saada pal-

jon arvokasta lisätietoa matkailijoista tyypeinä, alaryhminä sekä asiakkaina. (Vuoristo 2002, 41.)

Matkailijat voidaan siis jaotella ulkonaisten tuntomerkkien eli kovien muuttujien mukaan. Matkailijat voidaan jaotella **väestötieteellisten tekijöiden** (ikä, sukupuoli, uskonto, siviilisääty), **maantieteellisten tekijöiden** (asuinpaikka), **sosioekonomisten tekijöiden** (ammatti, koulutus, tulotaso), **palveluiden ostamiseen liittyvien tekijöiden** (ostotiheys, asiakassuhteen ikä), **motivaatiotekijöiden** (tarve, oppiminen), **sekä elämäntyyli- ja persoonallisuustekijöiden** (arvomaailma, harrastukset, psyykkinen rakenne) mukaan. (Brännare ym. 2005, 227.)

Jos tarkastellaan esimerkiksi vaikka maantieteellisiä kriteereitä, johonkin tiettyyn paikkakuntaan sidotulle matkailuyritykselle on tärkeää segmentoida matkailijat asuinpaikkakunnan maantieteellisen etäisyyden perusteella. Pienemmät yritykset tavoittelevat asiakkaita lähialueilta, kun taas suurempien yritysten kiinnostuksen kohteena ovat myös etäämmällä sijaitsevat paikkakunnat tai kaupungit. Mitä kauempaa yritys asiakkaitaan haluaa, sitä vaikeampaa ja kalliimpaa on sekä markkinointi että asiakkaiden tavoittaminen. (Hemmi & Vuoristo 1993, 128.)

Ulkoisten indikaattorien avulla potentiaaliset matkailijat saadaan luokiteltua tyypeiksi, joiden runsaussuhteet ovat myös selvillä. Matkailijasegmentin voi muodostaa esimerkiksi 40–50-vuotiaat, akateemisesti hyvin koulutetut varakkaat pariskunnat, jotka asuvat kaupungissa ja pitävät melko pitkiä vuosilomia. Kohdevalinnoissa tähän ryhmään kuuluvat suosivat erityisesti kulttuurinähtävyyksiä ja -tapahtumia. (Vuoristo 2003, 37.)

4.3 Matkailijoiden luokittelu tarpeiden ja motivaatioiden mukaan

Koviksi luonnehditut ulkoiset indikaattorit eivät kuitenkaan aina kerro tarpeeksi matkailijoiden motivaatiosta, joka on yleisesti vaikuttavana tekijänä kohde- ja harrastevalintoja tehdessä. Ulkoiset luokitukset, joissa ei ole huomioitu täydentävien psykologisten tai kulttuuriperäisten tekijöiden roolia, saattavat joissakin tapauksissa johtaa virheellisiin oletuksiin tai yleistyksiin. Sisäisiä ominaisuuksia analysoitaessa matkailijat ryhmitellään erityisiin luokkiin heidän omien tarpeidensa sekä motivaatioidensa perusteella. (Vuoristo 2003, 38.)

Sekä kotimaiset matkailijat että kansainväliset matkailijat jakautuvat useisiin erilaisiin tyypeihin, ryhmiin tai segmentteihin omien motivaatiotekijöidensä perusteella. Näillä on selvä maantieteellinen ulottuvuutensa, sillä matkailijoiden kohdevalinnat riippuvat yhtä paljon matkailijoiden odotuksista ja motivaatioista sekä toisaalta myös kohteiden ja niihin liittyvien attraktioiden edellytyksistä tyydyttää kyseisen matkailijan toive. (Vuoristo 2003, 17.)

Vuoriston (2003, 38) mukaan tarpeella tarkoitetaan sisäistä voimaa, jonka ihminen kokee haluna epätydyttävän tilanteen korjaamiseen, elämyksellisesti jonkin puutteena tai toimintaa ohjaavana tekijänä, kun taas motivaatio on päämäärään suuntautuvien eli tavoitteellista käyttäytymistä ohjaavien vaikuttimien kokonaisuus. Motivaatiotutkimuksella voidaan selvittää, miksi ihmiset toimivat tietynlaisella tavalla sekä sen avulla voidaan tarkastella myös niitä tarpeita, jotka ohjaavat ihmisten käyttäytymistä.

Motivaatiotutkimuksen klassikkona voidaan pitää Maslow'in tarvehierarkian mallia, jota on usein sovellettu myös silloin, kun yritetään tulkita matkailijoiden motivaatioita. Tämän mukaan ensin täytyy tyydyttää elämän välttämättömimmät tarpeet ja sen jälkeen vasta on mahdollista nousta niin sanotussa tarvehierarkiassa. Alimmalta tasolta lukien tarpeisiin kuuluu fysiologiset tarpeet, turvallisuuden tarve, rakkauden ja yhteenkuuluvuuden tarve, arvostuksen tarve sekä itsensä toteuttamisen tarve. (Vuoristo 2003, 39.)

Maslow'in tarvehierarkian pohjalta on syntynyt esimerkiksi McIntoshin ja Goeldnerin esittämä matkailun motivaatiotekijöiden neliportainen luokitus, joka koostuu seuraavista tekijöistä:

- **fyysiset tekijät** (perustuvat sekä henkiseen että ruumiilliseen virkistykseen, terveyteen urheiluun ja huvitteluun)
- **kulttuuritekijät** (halu nähdä ja tietää enemmän kulttuureista, kuten esimerkiksi vaikka jonkin vaan alkuperäisväestöstä ja sen elämästä, taiteesta sekä tavoista)
- **ihmisten väliset tekijät** (halu tavata uusia ihmisiä, vieraila ystävien sekä sukulaisten luona, halu paeta arjen rutiininomaisista askareista sekä ihmissuhteista)
- **status- ja arvostustekijät** (halu syventää omia harrastuksia sekä samalla täydentää myös opintoja ja tietoja, halu saada arvostusta muilta ihmisiltä, oman egon vahvistaminen). (Vuoristo 2003, 39.)

Useimmissa matkailumotivaatiota käsittelevissä tutkimuksissa tärkeässä roolissa on pakomotiivi sekä vastakkaiskäyttäytymisen motiivi. Pakomotiivi ilmenee pyrkimyksenä irrottautua arkisesta ympäristöstä ja siihen liittyvistä rutiineista. Matkailukäyttäytyminen on riippuvainen ihmisen arkisesta käyttäytymisestä, sillä matkalla käyttäytyään useimmiten päinvastoin kuin normaalisti. Tätä kutsutaan vastakkais- eli inversiokäyttäytymiseksi. Pakomotiiveilla ja inversiokäyttäytymisellä on keskeinen rooli kansainvälisten matkailijavirtojen muodostumisessa sekä suuntautumisessa ja näin ollen koko matkailun alueellisessa vuorovaikutusjärjestelmässä. (Vuoristo 2003, 40 - 41.)

4.4 Psykograafiset matkailijatyypit

Matkailijat voidaan jaotella myös persoonallisuus- ja elämäntyylikriteereihin kuuluvan psykisen rakenteen perusteella (Hemmi & Vuoristo 1993, 129). Yhtenä tunnetuimmista pyrkimyksistä muodostaa matkailijoita koskeva yleispätevä ja samalla yksinkertainen teoria lienee Plogin vuonna 1974 esittämä matkailijoiden jako **psykograafisiin tyyppeihin**. Plogin luokitus pohjautui tutkimukseen, jossa selviteltiin rikkaiden amerikkalaisten lentopelkoon vaikuttavia tekijöitä. (Vuoristo 2002, 45.)

Psyykkisen rakenteen perusteella ihmiset voidaan jakaa allosentrikkoihin, midsentrikkoihin sekä psykosentrikkoihin. Kun matkailijat jaotellaan psykograafisiin ryhmiin, jakauma on niin sanotun normaalijakauman mukainen eli toisin sanoen psykosentrikoiden ja allosentrikoiden väliin asettuvia midsentrikoita on kaikista eniten. (Hemmi & Vuoristo 1993, 129.)

Psykosentrikko suosii ennen kaikkea valmiita matkapaketteja sekä tuttuja kohteita. Tällainen matkailija suosii tavanomaisia ajanviettotapoja ollessaan lomalla sekä huvikeskuksia, joissa on runsaasti organisoituja ajanviettomahdollisuuksia. Kaupalliset turistikeskukset, matkamuistomyymälät sekä suuret hotellikeskittymät ovat tällaisen matkailijan mieleen. Matkustusturvallisuus on myös hyvin tärkeässä osassa matkaa valittaessa. (Hemmi & Vuoristo 1993, 129.)

Allosentrikoita voidaan pitää eräänlaisina tutkimusmatkalaisina, sillä tähän ryhmään kuuluvat matkailijat suosivat ennen kaikkea koskemattomia alueita, joissa on mahdollista tutustua

paikalliseen väestöön sekä sen tapoihin. Kuluneet massaturismikohteet eivät ole allosentrikoiden mieleen, sillä uudet kulttuurit kiinnostavat ja itsenäinen matkailu on tärkeässä roolissa matkaa valittaessa. (Hemmi & Vuoristo 1993, 130.)

Kahden äärityyppin välistä voidaan poimia **midsentrikot**, joilta löytyy sekä psykosentrikkojen että allosentrikkojen ominaisuuksia. Kahteen äärityyppiin verrattuna midsentrikoita on huomattavasti suurempi määrä. Näiden kolmen ryhmän lisäksi voidaan tunnistaa ”lähes psykosentrikot” sekä ”lähes allosentrikot”. Näistä ryhmistä midsentrikot muodostavat suurimmat markkinat, mutta myös äärityyppien edustajia voidaan pitää potentiaalisina matkailijoina. (Vuoristo 2002, 42, 45.)

5 TIETOA ERILAISISTA OPPAISTA

Tässä osiossa tutustutaan matkailuun liittyvien opaskirjojen historiaan ja jonkin verran myös nykypäivään. Tämän lisäksi tutustun lähdekirjallisuuden avulla siihen, millainen on hyvä opas, miten hyvä opas laaditaan ja mistä kaikista elementeistä hyvä ja kiinnostava teksti muodostuu. Olen pohtinut myös sitä, mitä asioita minun on otettava huomioon oman oppaani laatimisessa.

5.1 Opaskirjojen historia

Oppaiden historia on monipuolinen ja ehkä vielä hieman tuntematonkin. Vanhimmat opaskirjat auttoivat ennen kaikkea hotellien ja muiden matkailupalveluiden etsimisessä (Ahtola ym. 2004, 123). Vaikka joitakin matkaoppaita ja opaskirjoja on peräisin jo 1600-luvulta, voidaan kuitenkin todeta että varsinaisesti opaskirjojen historian voidaan sanoa alkavan toden teolla 1700-luvulta. Tuolloin opaskirjojen määrä alkoi kasvaa merkittävästi. (Kostiainen & Syrjänen 2008, 99.)

Ensimmäiset opaskirjat sisälsivät tietoa matkakohteista, joissa kannattaa ennen kaikkea vierailla. Yksi tuon ajan tunnetuimmista opaskirjoista oli vuonna 1786 Pariisissa julkaistu opas nimeltä *”Guide du voyageur par Angleterre et Hollande”*. 1700-luvulla julkaistiin myös joitakin taskukokoisia opaskirjoja, joista löytyi kaikkein kuvauksellisimpia ja edustavimpia matkakohteita. Voidaan kuitenkin todeta, että ajatus taskukokoisista opaskirjoista sai toden teolla alkunsa vuonna 1874 Englannissa, kun Thomas Cook julkaisi kirjasarjan nimeltä *”Tourist’s handbook”*. (Kostiainen & Syrjänen 2008, 99.) Thomas Cookia voidaan muutenkin pitää merkittävänä henkilönä, mitä tulee matkailun kehittymiseen sekä opaskirjoihin, sillä Cook kilpaili 1800-luvulla menestyksekkäästi opaskirjakustannuksessa perinteisten englantilaisen Murrayn ja saksalaisen Baedekerin kanssa. (Ahtola ym. 2004, 123.)

Ihan ensimmäiset opaskirjat olivat kohdistettu parhaimmalle eliitille, joille matkailu merkitsi ennen kaikkea oman sivistyksen rikastuttamista. 1800-luvulla ilmestyneillä opaskirjoilla oli entistä laajempi lukijakunta ja niiden avulla yritettiin vastata matkailun kasvavaan kysyntään. Tämän päivän opaskirjat ovat laajempia, kuin esimerkiksi 1700-luvun aikana. Ensimmäiset

nykyaikaisten oppaiden tyylliset julkaisut ilmestyivät 1800-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Nykyaikaisempien oppaiden kehittyminen oli suuresti sidoksissa rautatieliikenteen jatkuvaan kehityskulkuun. (Kostiainen & Syrjämaa 2008, 98.)

Euroopan maista esimerkiksi Portugali on kunnostautunut jo varhain erilaisten opaskirjojen julkaisemisessa, ja ennen kaikkea 1800-luvun loppupuoli on Portugalissa ollut opaskirjojen julkaisemisen kulta-aikaa. Portugalissa osa oma-aloitteisesti julkaistuista opaskirjoista olivat suurelta osin sidoksissa rautatieliikenteeseen, kuten esimerkiksi vuonna 1882 julkaistu opas nimeltä ”*O Guia Oficial dos Caminhos*”. Opasta julkaistiin kaksi kertaa viikossa ja siihen oli kerätty kaikki rautatieasemat sekä junalla matkustamiseen liittyvät maksut. Opaskirja nimeltä ”*Gazeta dos Caminhos de Ferre de Portugal e Hespanha*” taas julkaistiin vuonna 1888 ja se sisälsi selostuksia matkoista, tietoa kiinnostavista matkakohteista sekä siinä ehdoteltiin erilaisia matkavaihtoehtoja maaseutualueille sekä ulkomaille. (Kostiainen & Syrjämaa 2008, 99.)

Uusia opaskirjojen käyttäjiä pyrittiin houkuttelemaan koko ajan lisää ja opaskirjoille tuli lisää uusia muotoja, jotka helpottivat niiden jakelua sekä käyttöä. Tästä hyvänä esimerkkinä voidaan pitää 1800-luvun loppupuolella julkaistua opaskirjaa nimeltä ”*Guides du Cycliste en France*”. Opas tuotettiin pienessä muodossa sekä vaatimattomalla laadulla. (Kostiainen & Syrjämaa 2008, 99.)

Oppaiden helppokäyttöisyys ja muotoilu on muuttunut vuosisatojen aikana runsaasti. Kun aikaisemmin opaskirjat käsittelivät pelkästään parhaimpia matkakohteita, myöhemmin julkaistut opaskirjat käsittelivät tämän lisäksi myös käytännönläheistä informaatiota esimerkiksi hotelleista ja niiden laadusta, valuutanvaihtohinnoista, alueen pääkaduista, yhteyksistä muihin kohteisiin sekä saatavilla olevasta liikenteestä. Tästä vielä modernimmat opaskirjat sisälsivät valmiiksi suunniteltuja kaupunkikierroksia, kaupunkien karttoja sekä asiaankuuluvaa tietoa ihmisten välisestä kommunikoinnista ja sekä maantieteellisestä informaatiosta. (Kostiainen & Syrjämaa 2008, 100.)

Matkaoppaiden sekä mainosmateriaalin tehtävänä on aina ollut konkreettisen reitin luominen, joka ohjaa turisteja tiettyjen matkailupalveluiden sekä nähtävyyksien äärelle. Matkailuoppaiden avulla on mahdollista analysoida esimerkiksi niitä elementtejä, joista fiktio koostuu sekä millaisia piirteitä, nähtävyyksiä tai reittejä nostetaan esiin. Matkaoppaita voidaan pi-

tää tärkeänä ja korvaamattomana lähteenä ennen kaikkea niille henkilöille, jotka tutkivat matkailun historiaa. (Syrjämaa 1994, 32.)

Esimerkiksi amerikkalainen Paul Fussell on tehnyt selkeän eron matkaoppaan ja matkakirjan välille. Fussellin mukaan turismi ei ole matkailua eikä matkaopas myöskään matkakirja. Fussellin mielestä matkaopas on tarkoitettu mukana kannettavaksi ja konsultoitavaksi usein käytännöllisissä asioissa. Matkakirjaan taas harvemmin tartutaan matkalla ollessa, sillä useimmiten matkakirja luetaan jo ennen matkalle lähtöä. Opaskirjat kuuluvat journalismin maailmaan ja ne unohtuvat ennen pitkää, toisin kuin matkakirjat, jotka kuuluvat kirjallisuuteen ja ovat näin ollen kestäviä. Fussellin määritelmien perusteella turismi erotetaan selkeästi matkailusta ja sitä pidetään ennen kaikkea yhtenä matkailun muotona. Matkaoppaan sekä matkakirjan välisessä vertailussa on huomattavissa massaturismin persoonattomuus, sillä usein matkaoppaat eivät juuri tarjoa subjektiivisia kokemuksia. (Syrjämaa 1994, 32 - 33.)

Myös Egyptissä on julkaistu useita erilaisia opaskirjoja, joista ehkä parhaimpana esimerkkinä voidaan pitää C.H.W Rawnsleyn opaskirjaa nimeltä ”*Notes for the Nile*”, joka ilmestyi vuonna 1892. Rawnsley antoi tässä kirjassa ohjeita muun muassa pukeutumisen, ruuan sekä juoman suhteen. Tämän oppaan mukaan Kairosta sai halutessaan mukaan kaikkea ruokaa, mutta englantilaista teetä sieltä ei saanut. Rawnsley kirjoitti myös oppaassaan, ettei dragomaaneihin eli tulkkaaviin oppaisiin pitäisi luottaa liikoja, vaikka näitä kehattaisiin kuinka paljon tahansa. Toisaalta taas J.M Cookin opaskirja vuodelta 1906 kehotti pitämään dragomaanin hänelle kuuluvalla paikallaan, jotta tästä olisi parhain mahdollinen hyöty matkailijaa ajatellen. (Korpela & Kostiainen 1998, 77 - 78.)

5.2 Oppaan laatiminen

Hyvä ja kiinnostava asiakokonaisuus koostuu järkevästä ja hyvästä tekstistä, jonka tulisi olla ennen kaikkea asiasisällöltään, kieliasultaan sekä rakenteeltaan yhtenäinen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 293). Yleensä ottaen minkä tahansa julkaisun suunnittelu ja tuottaminen kaikkine vaiheineen siihen asti, kunnes se on lukijalla, on prosessina pitkä ja vaativa. Ennen minkään julkaisun aloittamista pitäisi miettiä, kenelle kyseinen julkaisu on tarkoitettu ja mikä sen perimmäinen tarkoitus on. (Juholin & Loiri 1998, 9 - 10.)

Visuaalinen suunnittelu antaa oppaan viestille sen ilmeet, eleet, äänensävyyn sekä painotuksen. Oppaan ulkoasua voidaan pitää eräänlaisena sanattomana viestinä. Visuaalinen suunnittelu on kaikkien julkaisujen, mukaan lukien oppaiden, perusta ja se toimii aina kunkin julkaisun tärkeimmän seikan eli viestin palveluksessa. Ulkoasun tehtävänä on ennen kaikkea antaa julkaisijan ajatuksille ja julkaisun päämäärille tietynlainen hahmo ja näin ollen tehdä näkymätön näkyväksi. Visuaalisen eli graafisen suunnittelun päätehtävänä on varmistaa halutun viestin perillemeno. Onnistunut ulkoasu tukee halutun viestin sanomaa. Opasta laadittaessa on alkuun mietittävä kysymyksiä **kuka, kenelle, mitä, miksi, miten** ja **milloin**.

- **Kuka** on viestin lähettäjä? Viestin lähettäjänä voi toimia yritys, yhteisö, yksittäinen ihminen tai jokin ryhmittymä. Esimerkiksi yrityksillä tai yhteisöillä on aina käytössään oma vakiintunut visuaalinen linja, joka on otettava huomioon opasta laadittaessa
- **Kenelle** opas on suunnattu? Kuka tai ketkä ovat oppaan kohderyhmä? Kohderyhmää pohdittaessa on otettava huomioon se, minkä ikäiset ihmiset kohderyhmään kuuluu tai edustaako kohderyhmä jotakin tiettyä ammattikuntaa.
- **Mitä** tehdään ja miksi? Mikä on oppaan tarkoitus ja mikä sen keskeisin viesti on?
- **Miten** opas toteutetaan ja mikä on se kaikkein mielekkäin, tehokkain, toimivin ja taloudellisin vaihtoehto?
- **Milloin** on kaikkein optimaalisin aika julkaista opas? Onko opas sellainen, joka vanhentuu johonkin tiettyyn aikaan mennessä? Minkälaiseen aikataulutukseen täytyy työskentelyn osalta päätyä? (Pesonen 2007, 2 - 5.)

Kuopion keskustan alueen nähtävyyksistä koostuvan oppaan on tehnyt yksittäinen ihminen, joskin se tulee hotelli- ja ravintola-alan yrityksen käyttöön. Scandic-ketjun väri on aika pitkälti punaista, joten opasta laadittaessa olisi hyvä miettiä, millä tavalla hotelliketjun värimaailmaa voitaisiin parhaiten hyödyntää.

Oma näkemykseni on, että tällaisesta kulttuuripainotteisesta tarjonnasta ovat kiinnostuneet ehkä hieman vanhemmat pariskunnat, jotka ovat erityisen kiinnostuneita juuri kulttuuripitoisesta matkailusta. Myös työmatkalla olevat henkilöt kuuluvat kohderyhmään. Laatimani opas on tarkoitettu Kuopion Scandicin vastaanotossa työskentelevien henkilöiden apuvälineeksi, ja oppaan tarkoituksena on siis tarjota kokonaisvaltainen paketti erilaisista Kuopion keskustan alueelta löytyvistä nähtävyyksistä. Oppaasta on ennen kaikkea hyötyä niille työntekijöille,

jotka eivät ole kotoisin Kuopiosta tai jotka eivät täydellisesti perillä siitä, minkälaisia veistoksia esimerkiksi keskustan alueelta löytyy.

Opas toteutetaan opinnäytetyöhön liittyvänä tuotoksena ja siitä otetaan ainakin kaksi kopiota hotellille, mahdollisesti jopa enemmän. Koska opas tulee pelkästään vastaanoton käyttöön, eikä yleiseen levitykseen, toimivin ja taloudellisin tapa on teettää vain tarvittava määrä kopioita. Kuopion keskustan alueen nähtävyyksistä koostuva opas ei ole sellainen työ, joka vanhentuisi, ja näin ollen mikä tahansa aika julkaista se on optimaalinen. Aikataulutus täytyy hoitaa niin, että ensin kootaan kuvamateriaali sekä kartta ja sen jälkeen aletaan työstää oppaan kirjallista osiota.

5.2.1 Kirjaintypografian valinta

Typografian laadinnassa tärkeimpänä asiana voidaan pitää kirjaintyyppin valintaa eli sitä, mitä fonttia tai fontteja oppaassa käytetään (Juholin & Loiri 1998, 34). Kirjaintyyppin valintaan liittyviä yleispäteviä ohjeita on kuitenkin vaikeata antaa, sillä jokainen työ on ainutkertainen ja se täyttää omaa tiettyä tehtäväänsä. Tärkeitä ja huomioonotettavia asioita ovat kirjainten käyttötarkoitus sekä fontin luettavuus. Myös kirjaintyyppin herättämät mielikuvat vaikuttavat olennaisesti siihen, kiinnostuuko lukija tuotoksesta ja vaivautuuko hän perehtymään siihen tarkemmin. (Pesonen 2007, 29.)

Typografia on se osa painotuotteen muodostelua, joka luodaan käyttämällä typografista aineistoa sekä välineistöä. Hyvä typografia toimii ennen kaikkea lukijan apuna. Lukutapahtuman aikana katseen tulisi siirtyä riviltä toiselle siten, että rivin lopussa se palaa viistosti alas vasemmalle ja tätä kautta katse löytää seuraavan alkavan rivin vaivattomasti. Kun rivit on tasattu vasemmalle, lukijan katse löytää seuraavan rivin vaivattomasti. Asiatekstissä rivit eivät saa myöskään olla liian pitkiä, sillä tällöin katse ei välttämättä löydä automaattisesti oikean rivin alkua, vaan lähtee harhailemaan. Tällaisessa lukeminen voi jäädä helposti jopa kesken. (Juholin & Loiri 1998, 33.)

Hyvä ja monipuolinen teksti sisältää usein myös korostuksia, kuten lihavointia tai kursivointia. Korosteita tulisi kuitenkin käyttää säästeliäästi, sillä mitä enemmän niitä on, sitä vähemmän ne korostavat haluttuja asioita. (Juholin & Loiri 1998, 43.)

5.2.2 Tekstin ja kuvan yhdistäminen

Joskus hyvä kuva voi korvata tuhat sanaa ja parhaiten viestin saakin useimmiten perille kuvan sekä tekstin yhteisvaikutuksen avulla. Kuvan tarkoitus on usein selvittää sekä selittää asioita, joita tekstissä käsitellään. Luonteeltaan kuva voi olla aihetta täydentävä tai sitä korostava, jolloin kuva vahvistaa tekstin vaikutusta lukijaan. (Juholin & Loiri 1998, 53.)

Kuvavalinnan tulee lähteä ennen kaikkea itse jutun ideasta ja sen tulee liittyä käsiteltävään aiheeseen edes jollakin tavalla. Kuva ei saa toimia pelkkänä koristeena tai palstantäyteenä, vaan kuvalla tulisi olla aina jokin viesti, joka halutaan lukijoille välittää. Kuvitusta suunniteltaessa olisi otettava huomioon ennen kaikkea se, onko kuva pääasia, kokonaisuutta täydentävä tehokeino, huomion herättäjä vai onko kyseessä jonkinlainen kuvareportaasi. (Juholin & Loiri 1998, 54 - 55.) Huomiota kannattaa kiinnittää myös kuvan laatuun. Laadukkaan kuvan tulisi olla riittävän terävä, sävykäs sekä resoluutioltaan tarpeeksi suurikokoinen. Toisaalta kuva voi olla oikein käytettynä toimiva myös silloin, kun kuva ei ominaisuuksiltaan ole aivan parhainta luokkaa. (Pesonen 2007, 49.)

Sommittelu on kuvan tai jonkin muun teoksen osien järjestelemistä pinnalle. Tavoitteena on se, että niistä muodostuu suunnittelijan haluama esteettinen kokonaisuus, joka ilmentää joko tasapainoa tai liikettä. Sommitelussa on otettava huomioon kaikki siihen vaikuttavat tekijät, kuten otsikkotyypit, kuvatestit, leipätekstit, kuvat, värit, vierukset, tyhjä tila sekä se, minkä muotoiselle tai kokoiselle pinnalle se suunnitellaan. (Juholin & Loiri 1998, 62.)

5.2.3 Hyvä opas koostuu useista eri tekijöistä

Vaikka perheenjäsenten, sukulaisten ja muiden tuttavien suositus vaikuttaa paljon siihen, mihin matkakohteeseen matkailija suuntaa, myös painetuilla esitteillä on vielä tänäkin päivänä tärkeä rooli matkailumarkkinoilla. Vaikka videofilmit ja mainokset ovat jonkin verran vähentäneet perinteisten esitteiden ja oppaiden määrää, ei niitä ole vielä täysin kuitenkaan syrjäytetty. (Vuoristo 2002, 176.)

Perinteisten painettujen esitteiden ja oppaiden rinnalle on noussut sähköisten tietoverkkojen mainokset, joilta löytyy useita teknisiä etuja painettuun esitteeseen tai oppaaseen verrattuna.

Riippumatta esitteiden teknisestä tuottamistavasta on erotettavissa viittä erityyppistä opasta ja esitettä. (Vuoristo 2002, 176.) Omaan opinnäytetyöhöni liittyvä Kuopio-opas on niin sanottu kohde-esitye, sillä se kertoo vain pienestä osasta Kuopion nähtävyyksiä.

Matkailuesitteen laatiminen on vaativa tehtävä ja sen suunnitteluun ei yleensä kiinnitetä riittävästi huomiota. Asiasisällöltään tulos saattaa olla virheellinen, harhaanjohtava sekä puutteellinen, sillä kaikkia ilmaisukeinoja ei välttämättä ole osattu käyttää oikealla tavalla. Hyvässä oppaassa huomiota tulisi ennen kaikkea kiinnittää seuraaviin asioihin:

- Teksti ja sen sisältämä informaatio
- Oppaasta löytyvät kuvat ja niiden sisältämä informaatio
- Tekstin ja kuvituksen välinen suhde
- Painoasu, tekniset ja ulkoiset ominaisuudet
- Kieliasu ja tyyli.

Näitä asioita pitäisi pohtia ennen kaikkea kohderyhmän kannalta. (Vuoristo 2002, 177.)

6 OPPAAN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyöni toiminnallisena osuutena on Kuopion keskustan alueen kulttuurinähtävyyksistä koostuva opas, jonka olen laatinut Kuopion Scandicille. Vaikka hotellin henkilökunta ei millään tavalla osallistu tähän oppaan laatimiseen, tarkoitukseni oli kuitenkin viedä valmis opas hotellin vastaanotossa työskentelevien henkilöiden käyttöön.

Kuopion Scandicista löytyy jonkin verran Kuopion nähtävyyksistä kertovia esitteitä, mutta lähinnä nämä esitteet ovat pohjautuneet joihinkin tiettyihin Kuopiosta löytyviin nähtävyyksiin. Hotellilta ei löydy sellaista opasta, johon olisi koottu useita erityyppisiä kulttuurinähtävyyksiä, ja esimerkiksi veistoksista ja monumenteista ei löydy minkäänlaista esitettä. Mielestäni tällainen opas on hyödyllinen, sillä Kuopiossa käy paljon etenkin kesäaikaan kulttuurista kiinnostuneita matkailijoita.

Tämä opinnäytetyö on tehty melko laajalla aikavälillä, sillä tätä työtä alettiin suunnitella ja toteuttaa jo joulukuussa 2010, muun muassa aiheanalyysin merkeissä. Keväällä 2011 olin viiden kuukauden mittaisessa työharjoittelussa ja jotenkin sinä aikana opinnäytetyön tekeminen jäi todella vähälle. Kevään aikana sain kuitenkin suunnilleen mietittyä sen, mitä ja millaisia kulttuurinähtävyyksiä haluan oppaassani esitellä. Myös suurimman osan kuvista otin samaisena keväänä.

Varsinainen urakointi opinnäytetyön eteen alkoi vasta lokakuun loppupuolella. Koska pääsin kunnolla vauhtiin vasta näinkin myöhään, oli alusta asti selvää, että en tule valmistumaan määräajassa, vaan valmistuminen siirtyy helmikuulle 2012.

6.1 Suunnittelu- ja ideointivaihe

Oppaan suunnittelu- ja ideointivaiheessa tärkeimpänä asiana oli miettiä ennen kaikkea kysymyksiä **millaisen** oppaan haluan tehdä ja **mitä** nähtävyyksiä haluan oppaaseeni kerätä. Koska Kuopio on kaupunkina suuri ja itselläni ei ole autoa, päätin rajata oppaaseeni tulevat nähtävyydet sen perusteella. Tulin suunnitteluvaiheessa siihen tulokseen, etten halua oppaaseeni liian paljon nähtävyyksiä ja että niiden tulisi sijaita kävelymatkan päässä keskustasta. Nähtä-

vyyksien suunnittelussa käytin hotellilta löytyvää Kuopion keskustan alueen karttaa, jonka perusteella päätin rajata alueen. Tämän kartan perusteella jokainen oppaastani löytyvä nähtävyyks sijaitsee korkeintaan noin kilometrin päässä Kuopion torista ja korkeintaan noin kahden kilometrin päässä Kuopion Scandicista.

En halunnut oppaastani liian laajaa ja vaikeatöistä, joten kokosin keskustan alueelta vain osan nähtävyyksistä. Esimerkiksi Kuopion torilla sijaitsevaa kauppahallia en ottanut ollenkaan oppaaseeni toriremontin takia, sillä siitä ei olisi saanut kaunista kuvaa ja eikä se muutenkaan tällä hetkellä mielestäni ole kovin upea nähtävyys. Ennen remonttia torilla oli myös muutama mielenkiintoinen ja kaunis veistos, jotka olisin mielelläni ottanut mukaan oppaaseen, mutta epäonnekseni nämä veistokset eivät tällä hetkellä ole omalla paikallansa. Oppaaseeni en siis ole koonnut aivan kaikkea, vaan olen kerännyt nähtävyyksiä ”jokaisesta jotakin” -periaatteella.

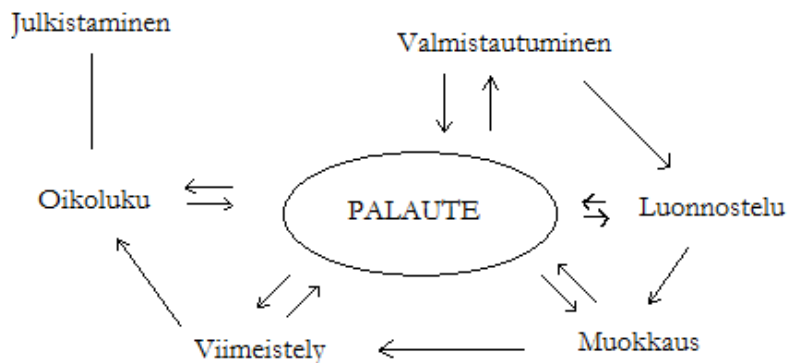
Opasta laadittaessa tuli ottaa huomioon useita eri asioita. Nähtävyyksien rajaamisen lisäksi huomioitaviin asioihin kuului myös tuo Kuopion torilla käynnissä oleva remontti, joka jonkin verran sotki suunnitelmiani. Koska olen ottanut kaikki kuvat itse, niiden kohdalla ei onneksi tarvinnut huomioida tekijänoikeuksia, vaan ainoat huomioitavat asiat olivat ottamieni kuvien laatu sekä väritys. Kuvat oli esimerkiksi otettava juuri oikeasta kulmasta, ettei niistä tullut liian epäselviä tai tummia. Kaikista kohteista otin varanvuoksi useamman kuvan eri kulmista ja tämän avulla sain mielestäni onnistuneen kuvan jokaisesta nähtävyydestä.

Kuvien lisäksi huomioon täytyi ottaa myös oppaassani käytettävä kartta. Käyttämäni kartan hain marraskuussa 2011 Kuopio Infosta. Kartan on kuitenkin suunnitellut ja toteuttanut Kuopion kaupunkikeskustan kehittämissyhdystys ry, jolta onnekseni sain yhden sähköpostiviestin jälkeen luvan käyttää karttaa opinnäytetyöhöni liittyvässä oppaassa.

Opasta suunniteltaessa ja nähtävyyksiä mietittäessä oli huomioitava myös se, etten ole kotoisin Kuopiosta ja näin ollen myöskään kaupungin nähtävyydet eivät ole ennestään minulle tuttuja. Tietoa nähtävyyksistä, ennen kaikkea veistoksista ja muistomerkeistä, keräsin Internetistä ja näiden tietojen avulla laadin itselleni oman kävelykartan, jonka perusteella lähdin toukokuussa 2011 ottamaan kuvia. Ennen kuvien ottamista oppaaseeni tulevat nähtävyydet oli laadittu melko tarkkaan eikä ylimääräisiä kohteita kuvanottamismatkan aikana tullut kuin muutama.

6.2 Prosessina oppaan kirjoittaminen

Prosessikirjoituksen menetelmää käytettäessä kirjoittaja on alusta alkaen tietoinen siitä, ettei kirjoitus tule kerralla valmiiksi, vaan sitä muokataan ja kehitellään vähitellen eteenpäin tietystä järjestyksessä. Alla oleva kuvio 3 havainnollistaa ne vaiheet, jotka kirjoittamisprosessissa voidaan erottaa.

Kuvio 3. Prosessikirjoituksen vaiheet (Mattinen 1995, 14).

Prosessikirjoituksen yksi tärkeimmistä vaiheista on **valmistautuminen**. Valmistautumisvaiheessa kirjoittaja pohtii sitä, mikä aihe valitaan ja millä tavalla kirjoitusprosessia lähdetään viemään eteenpäin. Kun aihe on valittu, aletaan pohtia aiheen rajausta sekä ideoimaan sitä kautta kirjoituksen mahdollista sisältöä. (Mattinen 1995, 15 - 16.)

Omassa opinnäytetyössäni valmistautuminen alkoi syksyllä 2010, kun sain itselleni mielenkiintoisen aiheen ja näin ollen pääsin pohtimaan tulevaa kirjoitusprosessia hieman tarkemmin. Aiheen rajaus itse opinnäytetyöhön tehtiin yhdessä ohjaavien opettajien kanssa, mutta oppaan sisältöä ja rakennetta sain pohtia itsekseni.

Toisena vaiheena kirjoitusprosessissa nähdään **luonnosteluvaihe**. Luonnosteluvaihetta voidaan kutsua myös nimellä ideoinnin ja suunnittelun vaihe. Luonnosteluvaiheessa kirjoittaja pohtii sitä, mitä hän tietää ennestään valitusta aiheesta. Kun oma pohdinta on suoritettu, kirjoittaja alkaa kerätä aineistoa esimerkiksi keskustelemalla ja tutustumalla lähdekirjallisuuteen. Kerättyä tietoa kirjoittaja jäsentee ja rajaa niin, että lopulta haluttu teksti kaivautuu esille. Kun luonnostelusta on edetty kirjallisen toteuttamisen vaiheeseen, alkaa kirjoittaja luonnos-

tella erilaisia tekstiversioita sekä yhtenäistämään tekstiä. Useimmiten tekstiä ei kirjoiteta siinä järjestyksessä, kuin sen osat ovat valmiissa työssä. (Hirsjärvi ym. 2009, 32.)

Luonnosteluvaihe tässä opinnäytetyössä alkoi teoriataustan pohtimisella sekä sitä kautta erilaiseen lähdekirjallisuuteen tutustumalla. Suurin osa lukemistani ja käyttämistäni teoriaan perustuvista lähteistä oli painettua kirjallisuutta, sillä esimerkiksi matkailun vetovoimatekijöistä löytyi useita hyviä ja käyttökelpoisia kirjoja. Vähemmän näistä aiheista löytyi tietoa Internetistä. Koska kyseessä on prosessikirjoittaminen, tekstini muokkautui jokaisen luetun kirjan jälkeen erinäköiseksi. Kun taas ajatellaan opinnäytetyöni toiminnallisena osuutena olevaa opasta, luonnosteluvaihe alkoi kuvien ottamisella sekä tekstin keräämisellä eri kohteista. Oppaan luonnosteluvaiheessa käytin enemmän Internetiä kuin painettua kirjallisuutta. Luonnosteluvaiheessa haastavinta oli ehkä se, kun lähdekirjallisuutta oli niin paljon käytössä. Jokaisesta kirjasta tuli tietoa jonkin verran johonkin kohtaan ja haastavinta oli miettiä, mihin kohtaan mikäkin teksti sopii ja onko teksti näin ollen yhtenäisen oloista vai jääkö siitä jotenkin rosainen vaikutelma.

Muokkausvaiheessa tekstiä on luonnosteltu ja sille on valittu sopiva rakenne. Muokkausvaiheessa tekstiä aletaan muokkaamaan haluttuun muotoonsa. Kirjoitettuja kappaleita aletaan tässä vaiheessa tutkia kriittisesti ja mietitään myös sitä, sopivatko kappaleet selkeästi yhteen, ovatko ne oikeissa paikoissa ja onko teksti yhtenäistä ja eheää. Jos joitakin kohtia on luonnosteluvaiheessa jäänyt käsittelemättä, ne käsitellään viimeistään tekstin muokkausvaiheessa. (Mattinen 1995, 65.)

Opinnäytetyötä muokattaessa tekstiä tuli tarkistella kriittisesti sekä oli tärkeätä myös pohtia, mitä kuuluu mihinkin kohtaan, puuttuuko tekstistä mahdollisesti jotakin ja pitääkö tekstiin mahdollisesti lisätä vielä jotain oleellisia asioita. Opasta muokattaessa tuli tarkistaa tekstin oikeellisuus sekä sopivuus itse työhön. Koska opasta laadittaessa tärkeässä osassa on visuaalinen ilme, oli aiheellista myös muokata tekstiä ja kuvia sellaiseen muotoon, että ne olisivat opasta ajatellen käyttökelpoisia. Esimerkiksi fontin valitseminen oli haasteellista.

Viimeistelyvaiheessa tekstiä tarkastellaan kriittisesti ja siitä korjataan mahdolliset virheet. Kirjoittaja muokkaa sekä korjailee sen hetkistä tuotostaan käyttäen apunaan ulkopuolisilta saatua palautetta sekä omia uusia ideoita. Tarkasteluvaiheen jälkeen kirjoittaja toimittaa tekstiä sisällöllisesti sekä kielellisesti johdonmukaiseksi ja kiinteäksi hioen samalla tekstinsä kie-

liasua. Ennen kuin teksti voidaan julkaista, on tarkistettava erilaiset muotoseikat, ennen kuin työ voidaan jättää arvioitavaksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 32.)

Viimeistelyn jälkeen seuraa työn **oikoluku** sekä lopulta se koko prosessin selkeä tavoite ja päämäärä, **julkistaminen**. Kun tekstiä oikoluetaan, tulisi tarkistaa ainakin seuraavat asiat:

- mahdolliset virheet isojen ja pienten kirjaimien käytössä
- yhdyssanavirheet
- välimerkkien käyttö
- viittaus. (Mattinen 1995, 105.)

Opinnäytetyössäni tekstin viimeistely ja oikoluku ovat tärkeässä roolissa. Kun on useamman kuukauden tuijotellut ja jäsenellyt samaa tekstiä, sille tulee jollain tapaa sokeaksi eikä tekstiä välttämättä enää jaksa lukea niin tarkasti läpi, että mahdolliset virheet tulisi huomattua. Koska opas tulee yleiseen käyttöön, siinä ei saa olla esimerkiksi mitään asiavirheitä tai väärää vuosilukuja, jotka sotkevat oppaan käyttäjää.

Palautteen antaminen ja saaminen on tärkeässä osassa koko kirjoitusprosessin ajan. Tärkeää on luettaa omaa tekstiä muilla henkilöillä sekä tätä kautta kerätä palautetta sen hetkisestä tuotoksesta. Palautteen saaminen auttaa kirjoittajaa rakentamaan tekstiä eteenpäin, sillä lukijoiden kommentit ja kysymykset antavat usein hyödyllisiä ideoita keskeneräistä työtä ajatellen. Tärkeää olisi ennen kaikkea saada palautetta ohjaavilta opettajilta sekä myös opiskelutovereilta. Esimerkiksi luonnosteluvaiheessa palautetta tulisi saada ennen kaikkea sisällön merkityksellisyydestä ja näkökulmien järjestyksestä sekä käsittelyn rakentumisesta eheäksi kokonaisuudeksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 32, 49.)

Ennen varsinaisen opinnäytetyön aloittamista tarkoituksena oli tehdä opinnäytetyösuunnitelma, jossa käytiin läpi jonkin verran teoriaa sekä sitä, mitä tulevan opinnäytetyön empiirisestä osuudesta löytyy. Oma opinnäytetyösuunnitelmaani luetin useilla eri henkilöillä ja ennen kaikkea sain uusia ideoita ja suunnitelmia silloin, kun pidin esityksen omasta opinnäytetyösuunnitelmastani. Hyviä ideoita sain ennen kaikkea teoriaosioon, joka olisi varmaan ilman näitä hyviä neuvoja ja ehdotuksia lähtenyt rönsyilemään aivan vääränlaisille urille. Palautetta sain myös ohjaavien opettajien kanssa pidetyissä opinnäytetyöpalaverissa, joissa työtä käytiin kohta kohdalta läpi. Nämä palaverit olivat todella tärkeitä, sillä niissä sai oikean kuvan

siitä, missä ollaan tällä hetkellä menossa ja minkälaisia asioita kannattaisi vielä ottaa huomioon.

Kun tätä prosessia miettii ja tarkastelee oman opinnäytetyön kannalta, huomattavissa on selkeästi se, että kirjoitusprosessissa olen käyttänyt juuri näitä edellä mainittuja vaihteita. Vaiheet eivät ole aina menneet täysin järjestyksessä, sillä esimerkiksi tekstin tarkastelua sekä oikolu-kua olen harrastanut heti opinnäytetyöprosessin aloittamisesta saakka. Koska olen todella tarkka siitä, mitä kirjoitan, tarkastan jokaisen kirjoituskerran jälkeen sen, onko tekstissäni mahdollisesti joitakin suurempia virheitä tai puutteita.

6.3 Oppaan kokoaminen

Oppaan kokoamisen aloitin kuvien ottamisella sekä jokaiseen kuvaan liittyvän tekstin kirjoittamisella. Tässä vaiheessa haastavimmaksi tehtäväksi muodostui sopivan ja oikeellisen tiedon löytäminen jokaisesta kohteesta. Joistakin kohteista tietoa saattoi hyvinkin löytyä useampi sivu, kun taas huonoimmissa tapauksissa kohteesta löytyi tietoa vain muutaman rivin verran.

Kun tarvittavat kuvat oli otettu ja teksti kirjoitettu, oli vuorossa ehkä opinnäytetyöprosessini haastavin vaihe. En omista minkäänlaista visuaalista taustaa tai koulutusta, joten hankalaa oli aluksi lähteä miettimään sitä, millaisen oppaan teen. Ensimmäisenä pohdin oppaassani käytettävää fonttia sekä kirjainkokoja. Kun omasta mielestäni sopiva typografia oli valittu, oli vuorossa kuvien sommittelu ja muokkaaminen tekstiin sopivaksi. Oppaaseen liittämässäni kuvissa käytin hieman häivytettyjä reunoja, jotka luovat tunnelmaa ja tietynlaista yhtenäisyyttä oppaaseen. Jos olisin käyttänyt tasareunaisia ja muokkaamattomia kuvia oppaassani, työstä olisi tullut tylsän ja ehkä myös liian yksinkertaisen näköinen.

Oppaan kannessa, tietolaatikoissa ja jonkin verran myös muussa tekstissä olen ottanut huomioon Scandic-ketjun väritystä. Koska ketjun päävärinä voidaan pitää ennen kaikkea punaista, olen valinnut laatimani oppaan kansilehden väriksi hieman häivytetyn punaisen, joka tukee hyvin ketjun omaa väritystä. Punainen on värinä voimakas, joten esimerkiksi kokonaan tummanpunainen kannen väritys olisi saanut oppaan näyttämään liian sekavalta ja vaikeaselkoiselta. Punainen väritys kulkee oppaan mukana myös tekstissä. Sisällysluettelon pääotsikot sekä samat otsikot itse tekstissä on myös kirjoitettu punaisella tekstillä ja sen tarkoituksena

on elävöittää tekstiä sekä luoda tietynlainen yhtenäisyyden tunne kansilehden sekä muun osion välille. Jokaisesta nähtävyydestä löytyy myös erillinen infolaatikko, johon on merkitty tärkeimmät tiedot kyseisestä nähtävyydestä. Infolaatikoiden tehtävänä on elävöittää tekstiä sekä samalla myös helpottaa tärkeimpien tietojen löytymistä.

Sisällysluettelon jälkeiseltä sivulta löytyy aivan ensimmäisenä keskustan alueen kartta, johon kaikki nähtävyydet on merkitty. Esimerkiksi kirkot on merkitty violeteilla ympyröillä, kun taas veistokset ja monumentit on merkitty vaaleanpunaisilla ympyröillä. Eri värien avulla on helppo löytää tiettyyn aina tiettyyn ryhmään kuuluvat nähtävyydet. Alkuperäistä Kuopion kaupunkikeskustan kehittämissyhdystys ry:n laatimaa karttaa olen joutunut hieman muokkamaan, sillä alkuperäisessä kartassa oli jonkin verran keltaisella värillä merkittyjä ympyröitä, jotka omassa oppaassani olisivat saattaneet sekoittaa hieman liikaa lukijaa. Nämä keltaiset ympyrät olen parhaan taitoni mukaan koettanut peittää oppaassa käytettävästä kartasta.

7 POHDINTA

Oppaan laatiminen ja kokoaminen Kuopion Scandicille oli kokonaisuudessaan mielenkiintoinen prosessi. Työn tekeminen oli mielekästä ennen kaikkea sen takia, että aihe oli omasta mielestäni kiinnostava ja tiesin, että siitä tulisi olemaan hyötyä konkreettisesti myös muille ihmisille. Haastavaa työssä oli se, että tein oppaan ilman toimeksiantajaa, sillä yritys ei halunnut ottaa kantaa tekemääni opinnäytetyöhön. Sovimme kuitenkin ennen keväällä 2011 ollutta työharjoittelua, että valmiin tuotokseni tuon joka tapauksessa hotellille. Toisaalta pärjäsinkin hyvin ilman toimeksiantajaakin, sillä kyseessä on kuitenkin sellainen aihe, josta sain omin avuin kerättyä tarvittavat tiedot sekä kuvamateriaalin.

Olen ollut työharjoittelussa yrityksessä, jonka käyttöön laatimani opas tulee, ja oman työharjoitteluni aikana yrityksessä oli myös useita muita työharjoittelua suorittavia opiskelijoita, joista läheskään kaikki eivät olleet kotoisin Kuopiosta. Koska yrityksessä työskentelee melko paljon joko harjoittelijana tai vakituisena työntekijänä henkilöitä, jotka eivät ole Kuopiosta kotoisin, on oppaastani varmasti hyötyä ja apua ennen kaikkea näille henkilöille. Toisaalta myös Kuopiosta kotoisin olevat henkilöt eivät välttämättä aina tiedä kaikkia nähtävyyksiä ja ennen kaikkea veistokset ja monumentit saattavat olla moniin muihin perinteisiin pidettyihin nähtävyyksiin verrattuna melko tuntemattomia myös paikallisille ihmisille. Laatimani opas helpottaa asiakkaiden palvelemista, ja siitä löytyy vastaus moneen keskustan alueen nähtävyyttä käsittelevään kysymykseen.

Opinnäytetyöprosessin aloitusvaiheessa kaikkein vaikeimmalta tuntui hyvän ja itseä kiinnostavan aiheen löytäminen sekä luonnollisesti myös itse työn aloittaminen. Haastavimmalta opinnäytetyön aloittamisesta oli teoriaosuuden suunnittelu ja sen kirjoittaminen. Teoriaosio-
ni käsitteli matkailun peruskäsitteitä, mikä toisaalta myös helpotti työskentelyä, sillä aiheet ja käsitteet olivat ennestään tuttuja ensimmäisen vuoden opinnoista. Toisaalta hankalaa oli myös se, että esimerkiksi matkailun vetovoimatekijät ovat itsessään jo melko laaja ja kattava käsite, joten tietoa aiheesta löytyy paljon. Koska aiheesta kertovia kirjoja on painettu lukuisia niin suomeksi kuin englanniksi, ensimmäinen ja vaikein tehtävänäni oli rajata aihe yhtenäiseksi ja melko tiiviiksi paketiksi. Kun aihe oli suurin piirtein rajattu, olikin tiedon etsiminen sekä itse kirjoittaminen helppoa ja mukavaa puuhaa.

Tehtävänäni on ollut myös pohtia, minkälaisen matkailijan avuksi oppaani on ennen kaikkea suunnattu. Mielestäni matkailija, jolle oppaastani on hyötyä, voi olla yhtä hyvin joko työmatkailija tai matkailija, joka haluaa mahdollisella lomamatkallaan tutustua lähemmin Kuopion kulttuuritarjontaan. Epäilen, että matkailijat eivät tule Kuopioon pelkästään oppaassani käsiteltyjen kulttuurinähtävyyksien vuoksi, vaan heillä on siihen pääasiassa jokin isompi syy. Kulttuurista kiinnostunut matkailija voi tulla Kuopioon esimerkiksi jonkin kulttuuritapahtuman vuoksi, jonka ohella matkailija haluaa tutustua myös muuhun kuopiolaiseen kulttuuritarjontaan. Kun olin työharjoittelussa yrityksessä, huomasin että erityisesti ulkomaiset matkailijat olivat kiinnostuneet kulttuurinähtävyyksistä, ennen kaikkea museoista ja kirkoista.

Kun taas mietitään oppaastani löytyvien nähtävyyksien vetovoimaisuutta, yksittäisesti vetoimaisina kohteina voidaan pitää kirkkoja sekä museoita. Yksittäisillä veistoksilla tai muistomerkeillä en usko olevan juurikaan vetovoimaa, vaan ne kuuluvat olennaisena osana muuhun Kuopion kulttuuritarjontaan. Suuri osa veistoksista ja muistomerkeistä liittyy suuriin kuopiolaisiin vaikuttajiin ja henkilöihin, joista voidaan mainita esimerkiksi J.V Snellman, joka on asunut Kuopiossa vuosina 1843 - 1849. Kuopiosta löytyy esimerkiksi Snellmanin kotimuseo, joka on perustettu Snellmanin entiseen kotitaloon sekä Snellmanin kunniaksi valettu muistomerkki. Matkailija, joka on kiinnostunut Snellmanista sekä hänen historiastaan, on varmasti kiinnostunut Kuopiossa käydessään näkemään kaiken mahdollisen Snellmanin liittyvän.

Aiemmin teoriaosuudessa käsittelemäni Plogin tekemää matkailijoiden luokittelua psykograafisiin ryhmiin. Mielestäni laatimaani opasta käyttävät matkailijat ovat enimmäkseen psykosentrikoita, jotka suosivat tuttuja ja turvallisia kohteita. Etenkin suomalaiset matkailijat tietävät Kuopion ja sitä pidetään tuttuna ja turvallisenä kohteena. Toisaalta myös tutkimusmatkailijoina pidettyjä allosentrikoita voidaan pitää potentiaalisena matkailijaryhmänä. Allosentrikot suosivat itsenäistä matkailua sekä alueita, joissa mahdollista on tutustua paikalliseen väestöön ja sen tapoihin. Mielestäni suuri osa suomalaisista kaupungeista, mukaan lukien Kuopio, on sopiva kohde myös allosentrikoille. Kuopiossa nähtävillä on paikalliset tavat sekä kulttuuri, josta tämän tyyppin matkailijat ovat kiinnostuneita. Kuopiota voidaan pitää myös moniin muihin suomalaisiin sekä ulkomailla sijaitseviin kaupunkeihin verrattuna melko koskemattomana ja tuntemattomanakin kaupunkina, ennen kaikkea ulkomaalaisten matkailijoiden näkökulmasta.

LÄHTEET

- Aho, S. 1994. Matkailun vetovoimatekijät tutkimuskohteina. Oulu: Monistus- ja kuvakeskus.
- Aho, S. & Ilola, H. 1995. Matkailu alueellisena ilmiönä. Oulu: Monistus- ja kuvakeskus.
- Ahtola, J., Koivunen, L., Korpela, K., Kostiainen, A. & Syrjämaa, T. 2004. Matkailijan ihmeellinen maailma – Matkailun historia vanhalta ajalta omaan aikaamme. Saarijärvi: Offset Oy.
- Borg, P., Kivi, E. & Partti, M. 2002. Elämyksestä elinkeinoksi – Matkailusuunnittelun periaatteet ja käytäntö. Juva: WS Bookwell Oy.
- Briggs, S. 1997. Successful tourism marketing – A practical handbook. Lontoo: Kogan Page Ltd.
- Brännare, R., Kairamo, H., Kulusjärvi, T. & Matero, S. 2005. Majoitus- ja matkailupalvelu. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D. & Wanhill, S. 2005. Tourism – Principles and practice. Madrid: Mateu-Cromo Artes Graficas.
- Fyall, A., Garrod, B., Leask, A. & Wanhill, S. 2008. Managing visitor attractions. Oxford: Elsevier Ltd.
- Hemmi, J., Lehtinen, R. & Vuoristo, K-V. 1987. Matkailu ja matkailijat. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset.
- Hemmi, J. 1993. Oppikirja kotimaan matkailusta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hemmi J. & Vuoristo, K-V. 1993. Matkailu. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset.
- Hemmi, J. 1995. Ympäristö- ja luontomatkailu. Kokkola: KP Paino.

- Hemmi, J. 2005. Matkailu, ympäristö ja luonto osa 2. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Juholin, E. & Loiri, P. 1998. Huom! Visuaalisen viestinnän käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Korpela, K. & Kostiainen, A. 1998. Mikä maa – mikä valuutta? Matkakirja turismin historiaan. Turku: Painosalama.
- Kostiainen, A. & Syrjämaa, T. 2008. Touring the Past Uses of History in Tourism. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Kuopio. 2011 a. Historia ja perustiedot. Saatavilla:
<http://www.kuopio.fi/web/kaupunkitietoa/historia-ja-perustiedot> (Luettu 20.10.2011).
- Kuopio. 2011 b. Vetovoimaisuuden palvelualue. Saatavilla:
<http://www.kuopio.fi/web/organisaatio/vetovoimaisuus> (Luettu: 13.12.2011).
- Lackman, P. & Verhelä, P. 2003. Matkailun ohjelmalvelut. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Leslie, D. & Sigala, M. 2005. International cultural tourism – Management, implications and cases. Chennai: Newgen Imaging Systems (P) Ltd.
- Mattinen, E. 1995. Prosessikirjoittaminen - Tee kirjoittamisesta seikkailu. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Pesonen, E. 2007. Julkaisijan käsikirja. Porvoo: WS Bookwell.
- Petrisalo, K. 2001. Menneisyys matkakohteena. Helsinki: Hakapaino.

Puijon torni. 2011. Puijon torni. Saatavilla: http://www.puijo.com/fi/puijon_torni/ (Luettu: 26.10.2011).

Puusa, J. & Sunimento, M. 1996. Kuopio matkalla tulevaisuuteen. Helsinki: Libris.

Rautanen, T., Tirronen, K. & Ukskoski, L. 1998. Tutkijan julkaisuopas. Espoo: Oy Edita Ab.

Savotta. 2011. Kuopion nähtävyydet ja kulttuuri. Saatavilla: http://www.savotta.org/sw/index.php?title=Kuopion_n%C3%A4ht%C3%A4vyydet_ja_kulttuuri (Luettu 20.10.2011).

Suomen kuntaliitto. 2011. Väestötietoja. Saatavilla: <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/vaestotietoja/Sivut/default.aspx> (Luettu: 1.12.2011).

Syrjämaa, T. 1994. Matkakuumetta – Matkailun ja turismin historiaa. Turku: Painosalama.

Tikkanen, A. 1982. Kuopio vuosisatojen saatossa. Hämeenlinna: Arvi A. Karisto Oy:n kirjapaino.

Tilastokeskus. 2011. Käsitteet ja määritelmät: matkailija. Saatavilla: <http://www.stat.fi/meta/kas/matkailija.html> (Luettu: 8.11.2011).

Vesterinen, N. & Vuoristo, K-V. 2001. Lumen ja suven maa: Suomen matkailumaantiede. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Visit Lakeland. 2011a. Puijo ja Puijon torni. Saatavilla: <http://visitlakeland.fi/vierailukohteet/puijo/> (Luettu: 12.12.2011).

Visit Lakeland. 2011b. Risteilyt. Saatavilla: <http://visitlakeland.fi/aktiviteetit/kesa/paikallisristeilyt-2/> (Luettu: 13.12.2011).

Visit Lakeland. 2011c. Kesä. Saatavilla: <http://visitlakeland.fi/aktiviteetit/kesa/> (Luettu: 13.12.2011).

Visit Lakeland. 2011d. Talvi. Saatavilla: <http://visitlakeland.fi/aktiviteetit/talvi/> (Luettu: 13.12.2011).

Visit Lakeland. 2011e. Teatteri ja musiikki. Saatavilla: <http://visitlakeland.fi/vierailukohteet/teatteri-ja-musiikki/> (Luettu: 12.12.2011).

Visit Lakeland. 2011f. Tapahtumat. Saatavilla: <http://visitlakeland.fi/tapahtumat/> (Luettu: 13.12.2011.)

Visit Lakeland. 2011g. Museot ja taide. Saatavilla: <http://visitlakeland.fi/vierailukohteet/museot-ja-taide/> (Luettu: 12.12.2011).

Visit Lakeland. 2011h. Kirkot. Saatavilla: <http://visitlakeland.fi/vierailukohteet/kirkot/> (Luettu: 12.12.2011).

Visit Lakeland. 2011i. Kuopion kirkot. Saatavilla: <http://visitlakeland.fi/vierailukohteet/kirkot/kuopion-kirkot-2> (Luettu: 12.12.2011).

Vuoristo, K-V. 2002. Matkailun muodot. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Vuoristo K-V. 2003. Matkailun maailma. Porvoo: WS Bookwell Oy.

LIITTEET

LIITE

OPAS KUOPION KESKUSTAN NÄHTÄVYYKSIIN

Opas Kuopion keskustan nähtävyyksiin

Heli Kettukangas

Kajaanin ammattikorkeakoulu

SISÄLLYS

1 KARTTA NÄHTÄVYYKSISTÄ	1
2 KIRKOT	2
2.1 Kuopion tuomiokirkko	2
2.2 Pyhän Nikolaoksen katedraali	3
3 MUSEOT	4
3.1 Kuopion korttelimuseo	4
3.2 Kuopion museo	5
3.3 Kuopion taidemuseo	6
3.4 Snellmanin kotimuseo	7
3.5 Sotaveteraanimuseo	8
4 MUUT RAKENNUKSET	9
4.1 Kaupungintalo	9
4.2 Raninin mylly	10
4.3 Vanha Pappila	11
5 VEISTOKSET JA MUISTOMERKIT	12
5.1 Apelin muistomerkki – Hyvän tuulen voima (Kari Juva)	12
5.2 Aleksandr Pushkin (Oleg Komov)	13
5.3 Futura II (Martti Aiha)	13
5.4 Haavoittunut sotilas (Essi Renvall)	14
5.5 Hannes Kolehmainen (Heikki Konttinen)	14
5.6 J.V Snellman (Johannes Takanen)	15
5.7 Kevät (Heikki Nieminen)	16
5.8 Korkoa korolle (Väinö Lätti)	16
5.9 Lehtipoika (Raimo Utriainen)	17
5.10 Maria Jotunin muistomerkki (Raimo Utriainen)	17
5.11 Minna Canth (Eemil Halonen)	18

5.12 Pietari Brahen muistomerkki (Olli Halonen)	19
5.13 Pohjolan emäntä (Eemil Halonen)	19
5.14 Raivaajat/Pellervo (Kalervo Kallio)	20

LÄHTEET

21

1 KARTTA NÄHTÄVYYKSISTÄ

Kirkot

- 1 Kuopion tuomiokirkko (s. 2)
- 2 Pyhän Nikolaoksen Katedraali (s. 3)

Museot

- 1 Kuopion korttelimuseo (s. 4)
- 2 Kuopion museo (s. 5)
- 3 Kuopion taidemuseo (s. 6)
- 4 Snellmanin kotimuseo (s. 7)
- 5 Sotaveteraanimuseo (s. 8)

Muut rakennukset

- 1 Kaupungintalo (s. 9)
- 2 Raninin mylly (s. 10)
- 3 Vanha Pappila (s. 11)

Veistokset ja muistomerkit

- 1 Aapelin muistomerkki (s. 12)
- 2 Aleksandr Pushkin (s. 13)
- 3 Futura II (s. 13)
- 4 Haavoittunut sotilas (s. 14)
- 5 Hannes Kolehmainen (s. 14)
- 6 J.V Snellman (s. 15)
- 7 Kevät (s. 16)
- 8 Korkoa korolle (Suutarin) (s. 16)
- 9 Lehtipoika (s. 17)
- 10 Maria Jotunin muistomerkki (s. 17)
- 11 Minna Canth (s. 18)
- 12 Pietari Brahen muistomerkki (s. 19)
- 13 Pohjolan emäntä (s. 19)
- 14 Raivaajat/Pellervo (s. 20)

2 KIRKOT

2.1 Kuopion tuomiokirkko

Ensimmäiset piirustukset Kuopion uudesta kirkosta laati Pehr Wilhelm Palmroth (1765–1825), jonka laatimat piirustukset toimitettiin aina Tukholmasta asti, yli-intendentinvirastosta. Kirkon rakentaminen saatiin alkuun vuonna 1806, kun takana oli useita kiistelyitä kirkosta sekä sen rakentamisesta.

Uusi kirkko oli viides Kuopioon rakennettu kirkko. Aikaisemmat kirkot olivat sijainneet Väinölänniemen tyvässä, nykyisen piispanpuiston alueella.

Kuopion kirkon rakennustoimikunta päätti 16.11.1805 pidetyssä kokouksessa, että kirkko rakennetaan kuninkaan vahvistamien piirustusten mukaisesti ristikirkoksi. Kirkon rakennustyöt pääsivät todenteolla vauhtiinsa vuonna 1806 rakennusmestari Jacob Rijfin johdolla. Kirkon rakennustöitä jatkettiin aina vuoteen 1808 saakka, jolloin Suomen sota keskeytti rakennustyöt. Sodan syttyessä rakennusmestari Rijf siirtyi Tukholmaan rakentamaan Ulrika Eleonooran kirkon keskitornia. Rijf kuitenkin sairastui ja kuoli äkillisesti vuoden 1808 loppupuolella.

Sodan jälkeen rakennustyöt alkoivat uudelleen vuonna 1812. Töiden aikana alkuperäisiin piirustuksiin tehtiin runsaasti uusia muutoksia, sillä esimerkiksi kirkon holvit tehtiin

puusta kiven sijaan. Lähes valmiiksi kirkko tuli vuoden 1815 aikana. Kuopion kivikirkko vihittiin käyttöön 7.4.1816 Rautalammin kirkkoherran, lääninrovasti Bouchtin toimesta. Tyyliään Kuopion tuomiokirkko on uusklassinen, mutta siitä voi huomata myös joitakin empiren piirteitä muun muassa saarnastuolin sekä alttarin seudun koristuksissa. Kirkon kokonaispinta-ala on 1060 m² ja istumapaikkoja siellä on noin 1400 henkilölle.

KUOPION TUOMIOKIRKKO

- Kirkon rakennustyöt alkoivat vuonna 1806
- Kirkko vihittiin käyttöön 7.4.1816
- Osoite: Vuorikatu 17

2.2 Pyhän Nikolaoksen katedraali

Kuopion Pyhän Nikolaoksen katedraali on Kuopion ortodoksisen seurakunnan sekä samalla myös koko Karjalan hiippakunnan pääkirkko eli katedraali. Tämä upea katedraali sijaitsee Kuopiossa Piispanpuiston laitamilla.

Kun Suomi liitettiin Venäjään Suomen sodan (1808–1809) seurauksena, myös Kuopioon siirtyi ortodoksisia asukkaita. Pian nämä asukkaat jo tarvitsivat hengelliseksi kodikseen kirkon, ja 1820-luvulla rakennettiin ensimmäinen tsasouna eli rukoushuone, joka myöhemmin (1868) muutettiin kirkoksi, joka pyhitettiin Pyhän Nikolaoksen muistolle. Uuden kirkon suunnittelu aloitettiin jo 1800-luvulla ja monien vaiheiden jälkeen päätös rakentamisesta saatiin kuin saatiinkin aikaiseksi.

Uuden kivikirkon rakentaminen tuli ajankohtaiseksi vuosisadan alussa ja rakennustyöt ajoituivat vuosille 1902 – 1903. Punatiilinen, ulkopuolelta punaiseksi ja sisäpuolelta valkoiseksi maalattu kirkko vihittiin käyttöön 3.1.1904.

Kirkko rakennettiin paikallisin kuopiolaisin voimin, mutta rahoituksessa ja asioiden järjestelyissä tarvittiin kuitenkin astetta jämerämpää voimaa. Kirkon kellot (6 kpl) valettiin Pietarissa V. M Orlovin tehtaalla armeijan romuraudasta ja kaksi saatiin vanhasta puukirkosta. Myös ikonostaasi tilattiin Pietarista.

PYHÄN NIKOLAOKSEN KATEDRAALI

- Kuopion ortodoksisen seurakunnan sekä koko Karjalan hiippakunnan pääkirkko
- Kirkko vihittiin käyttöön 3.1.1904
- Osoite: Sepänkatu 7

3 MUSEOT

3.1 Kuopion korttelimuseo

Kuopion korttelimuseo koostuu yhdentoista vanhan puutalon muodostamasta korttelista. Vanhimmat rakennukset ovat peräisin 1700-luvun loppupuolelta ja uusimmat 1800-luvun lopulta. Rakennusten sisätiloissa esitellään erilaisten perheiden asumista aina 1800-luvulta 1930-luvulle saakka. Tämän lisäksi museoon kuuluu apteekkitalo, näyttelysali sekä kirjailija Minna Canthin huone.

Näyttelysalista löytyy valokuvanäyttely, joka esittelee entisaikojen Kuopiota. Tämän lisäksi tilassa esitellään vaihtuvia näyttelyitä. Museon yhteydessä toimii myös museokahvila sekä sieltä löytyy erillinen kokoustila. Museokorttelin rakennukset ovat liikkumisen kannalta hie-
man haastavia, sillä useat portaat, kapeat oviaukot sekä korkeat kynnykset hankaloittavat liikkumista. Näyttelysali-kokoustilarakennuksesta löytyy kuitenkin myös erillinen sisäänkäynti sekä wc pyörätuolilla liikkuville henkilöille.

Kuopion korttelimuseo on osa Kuopion museokeskusta, ja se kuuluu myös osana Pohjois-Savon kulttuurihistoriallisena maakuntamuseona toimivaan Kuopion kulttuurihistorialliseen museoon.

KUOPION KORTTELIMUSEO

- Koostuu yhdentoista vanhan puutalon muodostamasta korttelista
- Sisätiloissa esittelyssä perheiden asumista 1800-luvulta 1930-luvulle saakka
- Osoite: Kirkkokatu 22

3.2 Kuopion museo

Kuopion museo on valmistunut Snellmanipuiston reunalle vuonna 1907. Tämä linnamaiselta näyttävältä, Jugend-tyylinen museo on maamme vanhimman arkkitehtuurin aini harvoja museoksi suunniteltuja rakennuksia. Kuopion museo sijaitsee osoitteessa Kauppakatu 23.

Vuonna 1900 kaupungin valtuusmiehet tekivät periaatepäätöksen, joka koski Kansantalon rakentamista. Kansantalovaliokunnan puheenjohtajaksi nimettiin Benjamin Ståhlberg. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan Kansantaloon tuli varata kansankirjastolle, lukusalille sekä tilat historialliselle ja luonnontieteelliselle museolle. Tarkoituksena oli myös tehdä kokous- sekä iltamahuoneita, mutta ne jäivät loppujen lopuksi pois itse ohjelmasta. Taloon suunniteltiin tämän lisäksi myös kalustuhuone vapaaehtoiselle palokunnalle.

Kansantaloa koskevia piirustuksia tilattiin Kuopiossa teollisuuskoulun lehtorina toimivalta J. V Strömbergiltä, joka toimi myös arkkitehtinä. Strömberg laati useita suunnitelmia koskien museo- ja kirjastotaloa, ja lopulliset vuonna 1905 laaditut piirustukset vahvistettiin syksyllä 1905 ja näin ollen rakennuspuuhat pääsivät toden teolla alkuunsa. Talon peruskivi muurattiin 10.10.1905. Uusi rakennus valmistui rakennusurakoitsijana toimineen rakennusmestari Oskari Flinkin toimesta vuonna 1907. Uusi museo oli avoina yleisölle ensimmäistä kertaa palmusunnuntaina 12. huhtikuuta vuonna 1908 ja tuolloin katsojia museossa oli 12 henkeä.

Lisää tilaa museolle saatiin vuosien 1958 - 1960 välisenä aikana, kun VPK:n kalustovajan päälle rakennettiin kaksi lisäkerrosta. Tuolloin myös rakennuksen korkea ullakko muutettiin näyttelytilaksi. Kun uusi kirjasto valmistui museon viereen vuonna 1967, rakennus jäi VPK:n tuloja lukuun ottamatta kokonaan museon käyttöön.

KUOPION MUSEO

- Museo on valmistunut vuonna 1907
- Uusi museo oli avoinna yleisölle ensimmäistä kertaa 12.4.1908
- Osoite: Kauppakatu 23

3.3 Kuopion taidemuseo

Kuopion taidemuseo on aloittanut toimintansa vuonna 1980 ja se toimii entisessä pankkirakennuksessa, joka on rakennettu 1900-luvun alkupuolella. Taidemuseo sijaitsee keskellä kaupunkia Kauppakadun ja Vuorikadun kulmauksessa. Taidemuseo toimii Pohjois-Savon aluetaidemuseona, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa alueen kuvataiteen esittely, dokumentointi sekä tutkimus. Taidekasvatukselliset periaatteet ovat mukana kaikessa taidemuseon harjoittamassa toiminnassa.

Kokoelmiin kuuluu pääosin suomalaista taidetta aina 1800-luvulta nykypäivän taiteeseen saakka. Museon toiminnassa niin kokoelmien kuin näyttelyidenkin osalta keskeisimpinä teemoina ovat luonto sekä ympäristö.

KUOPION TAIDEMUSEO

- Toiminta on aloitettu vuonna 1980
- Kokoelmista löytyy suomalaista taidetta aina 1800-luvulta nykypäivään saakka
- Osoite: Kauppakatu 35

3.4 Snellmanin kotimuseo

Johan Vilhelm Snellman (1806–1881) oli suomalainen filosofi, yhteiskunnallinen kirjailija ja valtiomies sekä kansallisen sivistyselämän eloon herättänyt henkilö. Snellman muutti Kuopioon vuonna 1843, koska hänen oma yliopistollinen ura oli sen verran hankalassa vaiheessa. Kuopiossa Snellman toimi yläalkeiskoulun rehtorina. Vuonna 1845 Snellman avioitui kuopiolaisen apteekkarin tyttären Johanna Lovisa Wennbergin kanssa. Tällöin Snellman vuokrasi talon Kuopion lääninsairaalan taloudenhoitajalta O.E Oppmanilta, jossa Snellmanit asuivat vuoteen 1849 saakka. Vuoden 1849 loppupuolella perhe muutti Helsinkiin.

J.V. Snellmanin kotimuseo toimii talossa, jossa Snellman on asunut suurimman osan Kuopiossa viettämästään ajastaan, vuodet 1845 - 1849. Rakennusta voidaan pitää melko tyypillisenä 1800-luvun puolivälin kuopiolaisen säätyläisperheen asuintalona. Museo on kalustettu Snellmanin perheelle kuuluneilla huonekaluilla sekä esineillä.

J.V Snellmanin asuintalo on rakennettu vuonna 1827 ja sen restaurointityöt museoksi aloitettiin vuoden 1980 aikana. Yleisölle museo avattiin kesällä 1981. Vaikka rakennus on ollut Snellmanien jälkeen noin 130 vuotta muussa asuinkäytössä, on Snellmanin perheen aikaiset seinäpintojen kerrostumat suurilta osin pystytty löytämään. Restauroinnissa apuna ovat olleet myös Snellmanin kirjeet, joissa käsitellään muun muassa kodin sisustamista sekä kunnostamista.

Snellmanin perhe hankki ensimmäiseen yhteiseen kotiinsa uudet huonekalut. Rakennuksen alkuperäiset kalusteet ovat suurelta osin säilyneet, ja ne on saatu museoon esille Snellmanin suvulta sekä Suomen kansallismuseolta. Keittiön ja palvelijoiden huoneen alkuperäistä esineistö ei ole säilynyt, vaan palvelijoiden huoneeseen on sijoitettu näyttely, joka käsittää Snellmaneille kuulunutta pienesineistöä sekä kuvia ja tietoja.

SNELLMANIN KOTIMUSEO

- Johan Vilhelm Snellman asui rakennuksessa vuodet 1845 - 1849
- Snellmanin kotitalossa toimiva museo on avattu yleisölle 1981
- Osoite: Snellmaninkatu 19

3.5 Sotaveteraanimuseo

Kuopion sotaveteraanimuseo sijaitsee vanhan kasarmialueen päävartiassa, Tulliportinkadulla. Museon tehtävänä on ennen kaikkea kuopiolaisen sotaveteraaniperinteen säilyttäminen. Museossa on esillä runsaasti valokuvia, sotilaspukuja, kunniamerkkejä sekä puhdetöitä.

Sotaveteraanimuseo on harvinaisen todentuntuinen, ja se on lisännyt merkittävästi muun muassa kuopiolaisten historiantuntemusta sekä pitänyt ennen kaikkea huolta veteraaniperinteen jatkumisesta. Erityisesti sotaveteraanimuseo haluaa kertoa nuorille Suomen historian vaikeista vuosista.

SOTAVETERAANIMUSEO

- Museo on avattu yleisölle 4.9.2004
- Museosta löytyy muun muassa sotilaspukuja sekä kunniamerkkejä
- Osoite: Tulliportinkatu 37 D

4 MUUT RAKENNUKSET

4.1 Kaupungintalo

Kaupungintalo sijaitsee Kuopion keskustassa, torin laidalla. Kaupungintalo on rakennettu vuosina 1882 - 1885 ja tyyliltään se edustaa uusrenessanssia. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti F.A Sjöström ja rakennustöitä johti arkkitehti Josef Stenbäck. Valmiiksi kaupungintalo tuli vuoden 1886 aikana.

Vuosien aikana kaupungintalo on ollut monenlaisessa käytössä, sillä rakennuksessa on ollut muun muassa palokunnan ruiskuhuone, huutokauppasali, kirjasto sekä tornissa on päivystänyt palovartija. Kaupunginkanslian henkilökunnan nykyiset sosiaalililat ovat taas aikoinaan toimineet vankikoppeina. Rakennusta on peruskorjattu 1970-luvun aikana, jolloin on uusittu muun muassa ilmastointi, huonejärjestely sekä sisämaalauksia on entisöity. Tänä päivänä kaupungintalo toimii Kuopion hallinnon keskuksena ja siellä työskentelee yli 50 henkilöä.

Kuopion kaupungintalo on rakennuksena todella kaunis ja katseita puoleensa vetävä. Rakennuksen tyylikkyys on huomioitu myös muualla Suomessa, sillä Suomen kuntaliiton vuonna 2009 järjestämässä Kauneimmat kunnantalot -äänestyksessä Kuopion kaupungintalo äänestettiin kolmen kauneimman joukkoon. Mukana kilpailussa oli viidennes maamme kunnan- ja kaupungintaloista.

KAUPUNGINTALO

- Kaupungintalo on valmistunut vuonna 1886
- Suunnittelija arkkitehti F.A Sjöström
- Osoite: Tulliportinkatu 31

4.2 Raninin mylly

Tämä katseita puoleensa vetävä rakennus on valmistunut vuonna 1883 Evert Lagerspetzin toimesta.

Gust. Raninin myllyteollisuudesta voisi mainita sen verran, että se alkoi Koljonniemellä ensin tuulimyllyn, sitten höyrymyllyn ja tekniikan viimein kehittyessä valssimyllyn voimin. Tänä päivänä tiloissa liiketoimintaa harjoittaa alkoholiteollisuuden keskittynyt Lignell & Piispanen, joka on vuonna 1852 perustetun perheyri-tyksen Oy Gust. Ranin aputoiminimi. Raninin mylly on Savon vanhin toiminnassa oleva mylly.

RANININ MYLLY

- Rakennus on valmistunut vuonna 1883
- Savon vanhin toiminnassa oleva mylly
- Tällä hetkellä liiketoimintaa rakennuksessa harjoittaa alkoholiteollisuuden keskittynyt Lignell & Piispanen
- Osoite: Satamakatu 13

4.3 Vanha Pappila

Kuopion on ollut vanha puukaupunki, jonka puutalot on purettu pääosin 1960- ja 1970-luvuilla. Korttelimuseon ja kirkon välisiin kortteleihin mahtuu kuitenkin laajin keskustan alueella säilynyt puuasutus.

Erityisen merkittävänä rakennuksena voidaan pitää vuonna 1780 rakennettua tuomiorovastin pappilaa, joka sijaitsee Kuopion Kuninkaankadulla. Alun perin se rakennettiin lääninhallituksen virkamiehille, mutta se muutettiin Pappilaksi vuonna 1919 Juho Nykäsen suunnitelmien perusteella. Tänä päivänä Vanhan Pappilan pihipiiristä löytyy myös 1955 valmistunut virasto- ja asuintalo sekä seurakunnan vuonna 1936 rakennuttama piharakennus.

VANHA PAPPILA

- Vanha Pappila on rakennettu vuonna 1780
- Alun perin rakennus oli tarkoitettu lääninhallituksen virkamiehille
- Rakennuksesta tuli Pappila vuonna 1919
- Osoite: Kuninkaankatu 12

5 VEISTOKSET JA MUISTOMERKIT

5.1 Aapelin muistomerkki – Hyvän tuulen voima (Kari Juva)

Aapelin muistomerkki on saanut alkunsa ennen kaikkea humoristina ja kirjailijana tunnetusta, kuopiolaisyyntyisestä Simo Puupposesta (1915 - 1967), joka parhaiten tunnetaan nimimerkillä Aapeli. Puupponen on sen verran merkittävä henkilö, että häntä varten alettiin suunnitella muistomerkkiä vuonna 1986. Tuolloin Kuopion kaupunki järjesti muistomerkistä kutsukilpailun vuonna 1986, jolloin ehdotusta pyydettiin kahdeksalta eri taiteilijalta. Kilpailu päättyi vuonna 1987 ja palkintolautakunta valitsi voittajaksi kuvanveistäjä Kari Juvan (s. 1939) ehdotuksen. Juvan suunnittelema veistos ”Hyvän tuulen voima”, jossa vallaton pikkupoika kiikkeruu puunoksassa, paljastettiin yleisölle 24.5.1989.

Kyseisellä veistoksella taiteilija halusi ilmentää Aapelin monitahoista tuotantoa, huumoria sekä sen lämmintä inhimillisyyttä.

Veistos sijaitsee aivan keskustasta löytyvässä Ollinpuistossa ja se on valettu pronssista sekä graniitista.

AAPELIN MUISTOMERKKI

- **Suunnittelija:** Kari Juva
- **Paljastettu:** 24.5.1989
- **Sijainti:** Ollinpuisto

5.2 Aleksandr Pushkin (Oleg Komov)

"Loin itselleni hengentyöllä muistopylvään – Aleksandr Pushkin".

Näin lukee Valkeisenpuistossa sijaitsevan Pushkin-veistoksen informaatio-laatassa. Valkeisenpuistossa sijaitseva Aleksandr Pushkinin muotokuvan on suunnitellut kuvanveistäjä Oleg Komov (1932 - 1994). Veistos on valmistunut vuonna 1986 ja se on valmistettu pronssista.

Veiston on Pihkovan kaupungin ystävyyslahja Kuopion kaupungille.

ALEKSANDR PUSHKIN

- **Suunnittelija:** Oleg Komov
- **Valmistumisvuosi:** 1986
- **Sijainti:** Valkeisenpuisto

5.3 Futura II (Martti Aiha)

Futura II on suomalaisen kuvanveistäjä Martti Aihan (s. 1952) suunnittelema veistos, joka sijaitsee nuorisokeskuksen pihassa, Kauppakadulla. Veistos on valettu valkobetoniasta ja se on valmistunut vuonna 1989. Aiha on suunnitellut myös samanlaisen taideteoksen Oulun linja-autoaseman läheisyyteen vuonna 1986 ja se kantaa nimeä Futura – Tuntematon.

FUTURA II

- **Suunnittelija:** Martti Aiha
- **Valmistumisvuosi:** 1989
- **Sijainti:** Kauppakatu 44

5.4 Haavoittunut sotilas (Essi Renvall)

Talvisodan sytyttyä 30.11.1939 kaupunkiseurakunta päätti ottaa Hatsalan hautausmaan luoteiskolkan isänmaan puolesta kaatuneiden sekä surmansa saaneiden hautasijaksi. Sankarihauta-alueen suunnitelman on laatinut arkkitehti Seppo Ruotsalainen.

Haavoittunut sotilas on suomalaisen kuvanveistäjä Essi Renvallin (1911 – 1979) upea muistoveistos, joka sijaitsee Hatsalan (Sankari) hautausmaalla. Renvallin veistos on valettu pronssista ja se on valmistunut puisto-
toon vuonna 1951.

HAAVOITTUINUT SOTILAS

- **Suunnittelija:** Essi Renvall
- **Valmistumisvuosi:** 1951
- **Sijainti:** Hatsalan (Sankari) hautausmaa

5.5 Hannes Kolehmainen (Heikki Konttinen)

Hannes Kolehmainen (1889 - 1966) oli Kuopiosta kotoisin oleva kestävyysjuoksija ja viisinkertainen olympiamitalisti. Kolehmaiseen on usein yhdistetty Suomen Urheilulehden vuonna 1939 keksimä ilmaus, jonka mukaan juuri Hannes Kolehmainen juoksi Suomen maailmankartalle.

Kuopiossa, kauniin Väinölänniemen puiston alueella sijaitsee Heikki Konttisen (1910 - 1988) suunnittelema, Hannes Kolehmaista esittämä muistoveistos. Veistos on pystytetty Väinölänniemeen vuonna 1953. Veistos on valettu pronssista.

HANNES KOLEHMAINEN

- **Suunnittelija:** Heikki Konttinen
- **Valmistumisvuosi:** 1953
- **Sijainti:** Väinölänniemen puisto

5.6 J.V Snellman (Johannes Takanen)

Johan Vilhelm Snellman (1806–1881) oli suomalainen filosofi, yhteiskunnallinen kirjailija ja valtiomies sekä kansallisen sivistyselämän eloon herättävä henkilö.

Snellmanin kuoltua vuonna 1881 kuopiolaiset alkoivat suunnitella hänelle muistomerkkiä, sillä olihan Snellman asunut Kuopiossa useamman vuoden ajan, tarkalleen ottaen vuodesta 1843 aina vuoteen 1849 saakka. Maisteri Bruno Granit, joka oli kuopiolainen opettaja, kunnallisneuvos sekä kulttuurivaikuttaja, kirjoitti pienen kirjaseen, jota myytiin Kuopioon pystytettävän Snellmanin muistopatsaan hyväksi. Teos painettiin Kuopion Uudessa Kirjapainossa vuonna 1882.

Paras Snellmania esittävä muistopatsas tilattiin nuorelta ja lahjakkaalta kuvanveistäjältä, Johannes Takaselta (1849 - 1885), joka oli yksi ensimmäisistä suomalaissyntyisistä kuvanveistäjistä. Veistos valmistui vuonna 1884, mutta se paljastettiin vasta 12. toukokuuta vuonna 1886. Tuolloin veistoksen suunnitellut Takanen oli jo kuollut.

Pronssista valettu Snellmanin rintakuva löytyy Snellmanin puistosta ja rintakuvan taustalla häämöttää upea Kuopion tuomiokirkko.

J.V SNELLMAN

- **Suunnittelija:** Johannes Takanen
- **Paljastettu:** 12.5.1886
- **Sijainti:** Snellmanin puisto

5.7 Kevät (Heikki Nieminen)

Tämä Valkeisenlammella sijaitseva veistos, on suomalaisen kuvanveistäjä Heikki Niemisen (s. 1926) käsialaa. Veistos on valmistunut vuonna 1954 ja sen alkuperäisenä sijoituspaikka on ollut Sisätautisairaalan alueella, josta se on myöhemmin siirretty nykyiseen paikkaansa. Veistos on valettu pronssista.

KEVÄT

- **Suunnittelija:** Heikki Nieminen
- **Valmistumisvuosi:** 1954
- **Sijainti:** Valkeisenlampi

5.8 Korkoa korolle (Väinö Lähti)

"Korkoa korolle – Suutarit perustivat kansalliskaupan 1890".

Näin lukee kaupungintalon puistossa sijaitsevan veistoksen jalustassa. Tämä suomalaisen kuvanveistäjän, Väinö Lätin (1919-) suunnittelema veistos on peräisin vuodelta 1990 ja se toimii muistomerkinä 100-vuotiaalle kansalliskaupalle. Muistomerkki on valettu pronssista.

KORKOA KOROLLE (SUUTARIT)

- **Suunnittelija:** Väinö Lähti
- **Valmistumisvuosi:** 1990
- **Sijainti:** Kaupungintalon puisto

5.9 Lehtipoika (Raimo Utriainen)

Tällä hetkellä Savon sanomien toimitalon edustalla sijaitsevan veistoksen on suunnitellut kuopiolainen kuvanveistäjä Raimo Utriainen (1927 - 1994). Alun perin veistoksen sijoituspaikkana on ollut Savo-talo Tulliportinkadulla, josta se on myöhemmin siirretty nykyiselle paikalleen. Utraisen veistos on valmistunut vuonna 1961 ja se on valettu pronssista.

LEHTIPOIKA

- **Suunnittelija:** Raimo Utriainen
- **Valmistumisvuosi:** 1961
- **Sijainti:** Vuorikatu 21

5.10 Maria Jotunin muistomerkki (Raimo Utriainen)

Yhtenä kuuluisimmista kuopiolaisista vaikuttajista voidaan pitää Maria Jotunia (1880 - 1943), jonka persoonalliset teokset kuuluvat suomalaisen kirjallisuuden klassikoihin. Jotuni on yksi ensimmäisistä suomalaisista naisista, joiden kaunokirjallisen tuotannon taustalla oli yliopistossa suoritetut opinnot sekä tietoinen kirjallisuuden harrastus. Jotunin teoksille on ominaista tiivis ja katkelmallinen rakenne, jota hänen aikanaan pidettiin todella modernina kirjallisuutena. Merkittävin Jotunille myönnetty tunnustus on vuonna 1938 myönnetty Aleksis Kiven palkinto. Tämän lisäksi hän on saanut useita kertoja myös Valtion kirjallisuuspalkinnon.

Maria Jotunin muistomerkki sijaitsee Kuopion teatteriaukiolla ja sen on suunnitellut suomalainen kuvanveistäjä Raimo Utriainen (1927 - 1994). Muistomerkki on valmistunut vuonna 1983 ja se on valmistettu teräksestä sekä alumiinista.

MARIA JOTUNIN MUISTOMERKKI

- **Suunnittelija:** Raimo Utriainen
- **Valmistumisvuosi:** 1983
- **Sijainti:** Teatteriaukio

5.11 Minna Canth (Eemil Halonen)

Kirjailija Minna Canthin (1844 - 1897) kunniaksi on pystytetty veistos jokaiseen hänen kotikaupunkiinsa: Tampereelle, Jyväskylään sekä Kuopioon. Kuopiossa paljastettiin lapinlahtelaisen kuvanveistäjän Eemil Halosen (1857 - 1950) Minna Canth veistos vuonna 1937. Tuolloin oli kulunut neljäkymmentä vuotta Canthin kuolemasta. Veistos on valettu pronssista.

Halonen oli etsinyt veistokselleen paikkaa eri puolilta kaupunkia ja lopulta taitelija piti sopivimpana paikkana Snellmanin puiston lähellä olevaa Kanttilaa. Kaupunki halusi kuitenkin sijoittaa veistoksen Maljapuron varteen, lähelle rautatieasemaa. Tänä päivänä puisto tunnetaan nimellä "Minna Canthin puisto" ja tämän melko pienikokoisen puiston ehdoton nähtävyys on juuri tuo Halosen suunnittelema veistos.

MINNA CANTH

- **Suunnittelija:** Eemil Halonen
- **Valmistumisvuosi:** 1937
- **Sijainti:** Minna Canthin puisto

5.12 Pietari Brahen muistomerkki (Olli Halonen)

Pietari Brahe (1602 - 1680) oli ruotsalainen valtiomies, sotilas, kreivi sekä Suomen kenraalikuvernööri. Parhaiten Pietari Brahe tunnetaan Suomea uudistavana henkilönä, joka on perustanut useita Suomen kaupunkeja. Helmikuussa vuonna 1653 kreivi Pietari Brahe perusti ensimmäisen Kuopion kaupungin, määräten sille laadittavaksi uuden asemakaavan. Tästä kaupungista ei kuitenkaan tullut pysyvää, sillä kreivin aika kesti vain parisenkymmentä vuotta. Viimeisen kerran Brahen suunnittelema kaupunki mainitaan asiakirjoissa vuonna 1678. Kuopion kaupunki perustettiin tämän jälkeen vielä toisen kerran, tällä kertaa asialla oli kuningas Kustaa III ja näin ollen Kuopion virallinen perustaja on Kustaa III ja perustamisvuosi 1775.

Pietari Brahen muistomerkin on valmistunut vuonna 1985 Piispanpuistoon ja muistomerkin on suunnitellut Olli Halonen (s.1950). Veistoksen materiaalina on käytetty sekä kiveä että pronssia.

PIETARI BRAHEN MUISTOMERKKI

- **Suunnittelija:** Olli Halonen
- **Valmistumisvuosi:** 1985
- **Sijainti:** Piispanpuisto

5.13 Pohjolan emäntä (Eemil Halonen)

Pohjolan emäntä eli louhi on yksi Kalevalan päähenkilöistä. Kuopion keskustan alueelta löytyvä Pohjolan emäntä-veistos on sijoitettu kaupunginkirjaston pääsisäänkäynnin eteen. Veistoksen on suunnitellut Lapinlahdella syntynyt kuvanveistäjä Eemil Halonen (1875 - 1950). Veistos on valmistunut vuonna 1940 ja se on valettu pronssista.

POHJOLAN EMÄNTÄ

- **Suunnittelija:** Eemil Halonen
- **Valmistumisvuosi:** 1940
- **Sijainti:** Maaherrankatu 12

5.14 Raivaajat/Pellervo (Kalervo Kallio)

Suomalaisen kuvataiteilijan Kalervo Kallion (1909–1969) tekemä Raivaajat/Pellervo-veistos löytyy heti Kuopion kaupungintalon takaa pieneltä puistoalueelta, jota kutsutaan kaupungintalon puistoksi. Kallion veistos on valmistunut vuonna 1962 ja se on valettu pronssista. Kalervo Kalliosta voitaneen mainita sen verran lisää, että hän on entisen Suomen presidentin, Kyösti Kallion, poika.

RAIVAAJAT/PELLERVO

- **Suunnittelija:** Kalervo Kallio
- **Valmistumisvuosi:** 1962
- **Sijainti:** Kaupungintalon puisto

LÄHTEET

Discovering Finland. 2011. Haavoittunut sotilas – patsas. Saatavilla:

<http://www.discoveringfinland.com/fi/product/haavoittunut-sotilas-patsas/181/> (Luettu 23.10.2011).

J. V Snellmanin kotimuseo. 2011 a. J. V Snellman. Saatavilla: http://snellmanmuseo.kuopio.fi/jv_snellman/ (Luettu: 28.10.2011).

J.V Snellmanin kotimuseo. 2011 b. J.V Snellmanin kotimuseo. Saatavilla: <http://snellmanmuseo.kuopio.fi/> (Luettu: 7.12.2011).

J.V Snellmanin kotimuseo. 2011 c. Museon esittely. Saatavilla: http://snellmanmuseo.kuopio.fi/museon_esittely/ (Luettu: 7.12.2011).

Kartta: Kuopion kaupunkikeskustan kehittämissyhdystys ry

Kirjailija Minna Canth. 2011. Veistoksia, reliefejä ja mitaleja. Saatavilla:

<http://minnacanth.kuopio.fi/canth/veistoks.htm> (Luettu: 23.10.2011).

Kuopion ev.lut.seurakunnat. 2011 a. Hatsalan (Sankari) hautausmaa. Saatavilla:

<http://www.kuopionseurakunnat.fi/hatsala> (Luettu: 23.10.2011).

Kuopion ev.lut.seurakunnat. 2011 b. Tuomiokirkon historia. Saatavilla: <http://www.kuopionseurakunnat.fi/tmk-historia> (Luettu: 29.10.2011).

Kuopio. 2011. Kuopion kaupungintalo kolmen kauneimman joukossa. Saatavilla:

<http://www.kuopio.fi/web/kaupunkitietoa/kaupungintalon-kilpailu> (Luettu: 9.12.2011).

Kuopion kaupunki. 2008 b. Kuopio: Julkiset taideteokset ja muistomerkit ulkotiloissa. Saatavilla:

[http://w3.kuopio.fi/attachments.nsf/Files/211008125210125/\\$File/Kuopion_julkiset_teokset.pdf?OpenElement](http://w3.kuopio.fi/attachments.nsf/Files/211008125210125/$File/Kuopion_julkiset_teokset.pdf?OpenElement)

(Luettu: 9.12.2011)

Kuopion kaupunki. 2009 a. Sotaveteraanimuseo on harvinaisen todentuntuinen. Saatavilla:

<http://w3.kuopio.fi/net.nsf/TD/200709141531218?OpenDocument> (Luettu: 3.1.2012).

Kuopion korttelimuseo. 2011. Museon esittely. Saatavilla: http://korttelimuseo.kuopio.fi/museon_esittely/ (Luettu: 9.12.2011).

Kuopion kulttuuriympäristöstrategia. 2011. Kuninkaankadun ja Sorvarinkadun katunäkymä. Saatavilla:

[http://www.kulttuuriymparisto.kuopio.fi/kut/kulttuuristrategia_liitepank.nsf/Files/011007092618876/\\$FILE/4.%20KUNINKAANKADUN%20JA%20SORVARINKADUN%20KATUNAKYMA.pdf](http://www.kulttuuriymparisto.kuopio.fi/kut/kulttuuristrategia_liitepank.nsf/Files/011007092618876/$FILE/4.%20KUNINKAANKADUN%20JA%20SORVARINKADUN%20KATUNAKYMA.pdf) (Luettu: 9.12.2011).

Kuopion museo. 2011. Tietoa museosta. Saatavilla: <http://www.kuopionmuseo.fi/> (Luettu: 26.10.2011).

Kuopion taidemuseo. 2011. Museo. Saatavilla: <http://taidemuseo.kuopio.fi/museo> (Luettu: 9.12.2011).

Lignell & Piispanen. 2012. Yritys. Saatavilla: <http://new.lignellpiispanen.fi/>(Luettu: 3.1.2012).

Museot. 2011. Kuopion sotaveteraanimuseo. Saatavilla:

http://www.museot.fi/museohaku/index.php?museo_id=22216 (Luettu 9.12.2011).

Museovirasto. 2009. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Saatavilla:

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=635 (Luettu: 24.10.2011).

Ortodoksi. 2011. Kuopion Pyhän Nikolaoksen katedraali. Saatavilla:

http://www.ortodoksi.net/tietopankki/suomen_ortodoksinen_kirkko/kuopion_katedraali.htm (Luettu: 23.10.2011).

Pohjois-Savon muisti. 2005 a. Kolehmainen Johannes Petteri (Hannes). Saatavilla: http://www.pohjois-savonmuisti.fi/historia/pohjoissavolaiset_vaikuttajat/urheilijoita/kolehmainen_hannes/ (Luettu: 28.10.2011).

Pohjois-Savon muisti. 2010 b. Gust. Ranin Oy:n mylly. Saatavilla: <http://www.pohjois-savonmuisti.fi/askeleita/mylly.html> (Luettu: 24.10.2011).

Pohjois-Savon muisti. 2010 c. J.V Snellmanin patsas. Saatavilla: <http://www.pohjois-savonmuisti.fi/askeleita/snellu2.html> (Luettu: 28.10.2011).

Puusa, J. & Sunimento, M. 1996. Kuopio matkalla tulevaisuuteen. Helsinki: Libris.

Tuhannet tunteet – pohjoissavolaisia kaunokirjailijoita. 2011 a. Hyvän tuulen voima – Aapeli. Saatavilla:

<http://tuhannettunteet.kuopio.fi/main.asp?sid=3&sivu=8&o=8> (Luettu: 9.12.2011).

Tuhannet tunteet – pohjoissavolaisia kaunokirjailijoita. 2011 b. Sydän kompassina – Maria Jotuni. Saatavilla:

<http://tuhannettunteet.kuopio.fi/main.asp?sid=16> (Luettu: 9.12.2011).

Yleisradio. 2006. Elävä arkisto: Hannes Kolehmainen kertoo. Saatavilla:

<http://www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=3&ag=18&t=46&a=606> (Luettu: 28.10.2011).